

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Airidos Buzaitės
V kurso, Privatinės: civilinės ir verslo teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Tvaraus bendrovių valdymo (valdysenos) iniciatyvos
Sustainable Corporate Governance Initiatives**

Vadovė: Lekt. dr. Eglė Lauraitytė
Recenzentas: Partnerystės doc. Gintautas Bartkus

Vilnius
2022

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame darbe analizuojamas informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reglamentavimas, vertinant informacijos apie tvarumą atskleidimo tikslus, priežastis bei įtaką bendrovių ir suinteresuotų šalių elgesiui, nagrinėjamas pasiūlymas dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos, atskleidžiant teisinio reguliavimo keitimo priežastis bei reguliavimo atitikimą bendrovių teisei aktualioms teisės teorijoms ir doktrinoms. Darbe taip pat analizuojama Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos siūlomo teisinio reguliavimo problematika.

Pagrindiniai žodžiai: tvarumas, bendrovių teisė, informacijos apie tvarumą atskleidimas, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva.

This work analyses the legal regulation of sustainability disclosure, assessing the objectives, reasons and impact of sustainability disclosure on companies and stakeholders behaviour, examines the proposal for a Corporate Sustainability Reporting Directive, highlighting the reasons for the regulatory change and the relevance of the regulation to the legal theories and doctrines relevant to company law. This work also analyses the issues raised by the proposed legal regulation of the Corporate Sustainability Reporting Directive.

Keywords: sustainability, company law, sustainability disclosure, Corporate Sustainability Reporting Directive.

Turinys

ĮVADAS	2
1. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO TIKSLAI IR PRIEŽASTYS.....	5
1.1. Informacijos apie tvarumą atskleidimo santykis su Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslu.....	5
1.2. Informacijos apie tvarumą atskleidimo santykis su suinteresuotų šalių interesais	9
1.3. Informacijos apie tvarumą atskleidimo įtaka bendrovių elgesiui	15
2. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO TEISINIS REGULIAVIMAS ...	19
2.1. Informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektai	19
2.2. Informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimo metodas.....	23
2.3. Informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai	27
2.4. Informacijos apie tvarumą užtikrinimas	30
3. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO PROBLEMATIKA.....	35
3.1. Dvigubo reikšmingumo principas tvarumo ataskaitose.....	35
3.2. Atsakomybė už informacijos apie tvarumą nepateikimą.....	37
3.3. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos santykis su kitais Europos Sąjungos aktais ir tarptautiniais standartais.....	40
IŠVADOS	43
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	45
SANTRAUKA	49
SUMMARY	50

IVADAS

Temos aktualumas. Kuriant Europos Sąjungą, o anksčiau – ir jos pirmtakę Europos Ekonominę Bendriją, vienas pagrindinių tikslų buvo sukurti bendrą rinką. Bendrosios rinkos veikimas yra itin svarbus siekiant Europos Sąjungos tvarios plėtros (Europos Parlamento rezoliucija dėl bendrosios..., 2010). Tam, kad bendra rinka tinkamai veiktų, reikalinga užtikrinti joje egzistuojančių bendrovių atskaitomybę, o siekiant ne tik ekonominio augimo, bet ir tvarios Europos Sąjungos plėtros, svarbi tampa ne tik finansinė bendrovių atskaitomybė, bet ir tvarumo klausimų atskaitomybė. Tvarumas kaip sąvoka gali būti apibrėžiamas skirtingai, kadangi tai yra tarpdisciplininė kategorija, taip pat, paminėtina, kad tvarumas dažnai naudojamas kaip sinonimas bendrovių socialinei atsakomybei ir darnumui¹. Teisė nepateikia konkretaus visuotinai pritaikomo tvarumo apibrėžimo, tačiau, negalima paneigti, kad tvarumas apima bent tris aspektus: aplinkosauginį, socialinį ir ekonominį (Kerr *et al.*, 2009, p. 9, Kolk, 2008, p. 2, Sjøfjell, 2011, p. 10). Tvaraus vystymosi sąvoka pirmą kartą apibrėžta buvo Brundtlando ataskaitoje, nurodant, kad tvarus vystymasis turi tenkinti dabartinius poreikius, nepakenkiant ateities kartoms tenkinti savo poreikius (World Commission on..., 1987, p. 16). Teigiama, kad išaiškėjus aplinkos ir gamtos išteklių mastui, visuomenė pripažino, kad atsakomybė spręsti tvarumo problemas tenka jai, o ne ateities kartoms (Elkington, 1994, p. 90). Dėl šios priežasties, tvarumo iniciatyvos vis dažniau inkorporuojamos ir į bendrovių valdymą. Veiksminga bendrovių valdymo sistema yra itin svarbi, kadangi gerai valdomos bendrovės gali būti konkurencingesnės ir ilgainiui tvaresnės (De Luca, 2017, p. 75). Tvarumui tampant vis aktualesniam verslo pasaulyje, investuotojai ir kitos suinteresuotos šalys reikalauja vis daugiau patikimos ir lengvai palyginamos informacijos kaip tvarumo klausimai veikia pačių bendrovių veiklą ir kokį poveikį bendrovės veikla daro aplinkai ir suinteresuotiems asmenims. Dėl šių priežasčių, Europos Sąjungos mastu svarstoma keisti teisinį reguliavimą tvarumo ataskaitų atžvilgiu. Naujas teisinis reguliavimas pakeistų informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektus, informacijos apimtį, įvestų tvarumo ataskaitų užtikrinimą, todėl yra

¹ Plačiau tvarumo sąvoka analizuojama kituose moksliniuose darbuose. E. Lauraitytės daktaro disertacijoje „*Įmonių socialinė atsakomybė – bendrovių teisės aspektai*“ (2016) analizuojama įmonių socialinės atsakomybės sąvoka ir skirtingi diskursai įmonių socialinės atsakomybės tema. N. Juodelytės magistro darbe „*Organizacijų tvaraus vystymosi principų deklaravimo gerinimas: Lietuvos įmonių pavyzdžiu*“ (2019) analizuojama organizacijų tvarumo sąvoka ir su ja susijusių terminų samprata.

aktualus bendrovėms, kurioms jis bus taikomas, suinteresuotoms šalims, kurios naudos atskleistą informaciją bei valstybėms narėms, kurios iškeltus tikslus perkels į nacionalinę teisę.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas yra išnagrinėti Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą, siekiant apibrėžti jos įtaką informacijos apie tvarumą atskleidimui.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti informacijos apie tvarumą atskleidimo tikslus ir priežastis bei apibrėžti informacijos apie tvarumą teisinio reguliavimo įtaką bendrovėms ir suinteresuotoms šalims;
2. Išanalizuoti Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siūlomą informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimą, palyginant jį su Nefinansinės atskaitomybės direktyvos teisiniu reguliavimu;
3. Išanalizuoti Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teisinio reguliavimo problematiškas vietas.

Tyrimo objektas. Šio darbo tyrimo objektas – Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva.

Tyrimo metodai. Šiame darbe naudojami lingvistinis, sisteminis ir teleologinis metodai. Lingvistinis tyrimo metodas naudojamas siekiant nustatyti žodžiais išreikštų teisės normų turinį, todėl nagrinėjamos Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje bei kituose teisės aktuose įtvirtintos sąvokos. Sisteminis tyrimo metodas naudojamas analizuojant Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos santykį su Nefinansinės atskaitomybės direktyva bei kitais Europos Sąjungos teisės aktais ir tarptautiniais standartais. Taip pat, remiantis sisteminiu tyrimo metodu, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva analizuojama atsižvelgiant į informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo tikslus, bendrovių teisės teorijas ir doktrinas. Teleologinis tyrimo metodas naudojamas analizuojant informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo tikslus, taip pat, nustatant dvigubo reikšmingumo principo reikšmę.

Darbo originalumas. Atsižvelgiant į tai, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva yra siūlomas naujas informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimas, mokslinių tyrimų analizuojančių naują reguliavimą būtent iš teisinės pusės nėra. Kita vertus, gali būti išskiriami keli darbai susiję su informacijos apie tvarumą atskleidimu, pavyzdžiui Alan S. Gutterman darbas apžvelgiantis tvarumo ataskaitų standartus, Georgina Tsagas ir Charlotte Villiers bei Chiara Mosca ir Chiara Picciau darbai analizuojantys Nefinansinės atskaitomybės direktyvą, Hanne S. Birkmose darbas tiriantis akcininkų pareigas, Dirk Beerbaum ir Julia M.

Puaschunder darbas analizuojantis tvarumo ataskaitų teikimą remiantis ekonominiu požiūriu. Taip pat, paminėtinas Andrea Giacomelli tiriamasis darbas, kuriame analizuojama Taksonomijos reglamento įtaka informacijos apie tvarumą atskleidimui. Galiausiai, paminėtinas Šarūnės Prankonytės magistro darbas, analizuojantis nefinansinės informacijos teisinį reglamentavimą Europos Sąjungoje pagal Nefinansinės atskaitomybės direktyvą. Aukščiau nurodyti darbai apžvelgia tam tikrus informacijos apie tvarumą atskleidimo aspektus, tačiau yra paremti Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje esančiu teisiniu reguliavimu. Atsižvelgiant į tai, kad tvarumo tema tampa vis aktualesne, keičiasi informacijos apie tvarumą teisinis reglamentavimas bei skiriasi pasikeitimų tikslai ir priežastys. Šis magistro darbas iš kitų mokslinių tyrimų išsiskiria būtent naujo pasiūlymo dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos analize.

Svarbiausi šaltiniai. Rašant šį darbą analizuoti Europos Sąjungos teisės aktai, reguliuojantys informacijos apie tvarumą atskleidimą. Pagrindinis šaltinis šiame darbe yra pasiūlymas dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos. Siekiant tinkamai išanalizuoti Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje siūlomą teisinį reguliavimą, į pagalbą taip pat buvo pasitelkiami kiti su tvarumo klausimais susiję Europos Sąjungos teisės aktai. Darbe taip pat remiamasi bendrovių teisės doktrinomis ir teorijomis. Tam buvo panaudoti senesni literatūros šaltiniai, atskleidžiantys šių doktrinų ir teorijų reikšmę. Atsižvelgiant į tai, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva dar nėra priimta, literatūros, plačiai analizuojančios naują reguliavimą, dar nėra, todėl remiamasi literatūra, apibrėžiančia informacijos apie tvarumą atskleidimą, pritaikant šią literatūrą naujam siūlomam reguliavimui.

1. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO TIKSLAI IR PRIEŽASTYS

1.1. Informacijos apie tvarumą atskleidimo santykis su Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslu

Informacijos apie tvarumą atskleidimas yra viena iš tvaraus bendrovių valdymo (valdysenos) iniciatyvų. Kol kas informacijos apie tvarumą atskleidimas nėra privalomas visose valstybėse tarptautiniu mastu, tačiau bendrovių tvarumo ataskaitoms skiriama vis daugiau dėmesio. Atsižvelgiant į tai, Europos Sąjunga siekia sugriežtinti ir taip daliai subjektų galiojančią informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimą. Taigi, keliamas klausimas, kokie yra Europos Sąjungos, kaip politikos formuotojo, tikslai ir priežastys informacijos apie tvarumą atskleidimo reguliavimo griežtinimo atžvilgiu.

Vienas iš Europos Sąjungos tikslų yra tvarus jos vystymasis. Šiam tikslui pasiekti kaip priemonė pasitelkiama bendrovių atskaitomybė tvarumo klausimais. Bendra Europos Sąjungos rinkos ekonomika reikalauja Europos Sąjungoje veikiančių bendrovių indėlio siekiant tvaraus ekonomikos augimo. Teigiama, kad ekonomikos augimas visada kelia žalos aplinkai pavojų, nes dėl jo didėja spaudimas aplinkos ištekliams, todėl politikos formuotojai, vadovaudamiesi tvaraus vystymosi koncepcija, turi stengtis užtikrinti, kad auganti ekonomika išliktų tvirtai susijusi su aplinkosauga (World Commission on..., 1987, p. 39). Atsižvelgiant į tvaraus vystymosi sąvoką, pateiktą Brundtlando ataskaitoje, teigtina, kad politikos formuotojai turi atsižvelgti ir į kitas su ekonomikos augimu susijusias problemas, ne tik į aplinkos apsaugą. Politikos formuotojai, nustatydami informacijos apie tvarumą atskleidimo reguliavimą turi atsižvelgti į ekonominius, aplinkosaugos ir socialinius aspektus. Pastebėtina, kad istoriškai, tvarumo ataskaitose visad daugiausiai dėmesio buvo skiriama aplinkosauginiams aspektams, tačiau dabar pripažįstama, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas apima ir etinius, socialinius klausimus, darbuotojų ir bendruomenių reikalus, organizacinę struktūrą ir netgi finansinius aspektus (Kolk, 2008, p. 2). Iki šiol, analizuojant Europos Sąjungos rinkos ekonomiką ir Europos Sąjungoje veikiančių bendrovių įtaką jos augimui daugiausiai dėmesio buvo skiriama finansiniams bendrovių rezultatams. Tai parodo griežtas finansinių ataskaitų teisinis reglamentavimas. Tačiau, atsižvelgiant į Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslą, tvarumo ataskaitos tampa ne mažiau svarbiomis.

Kaip vienas iš Europos Sąjungos, kaip politikos formuotojo, tikslų informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo griežtinimui išskiriamas siekis suderinti bendrovių pelningumą su visuomenine gerove. Šis tikslas yra tiesiogiai susijusi su Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslu. Tvarus augimas negali būti pasiektas bendrovėms siekiant tik pelno, todėl tvarumo ataskaitos tampa viena iš priemonių pasiekti didesnę bendrovių atskaitomybę bei kartu – tvarų vystymąsi. Pažymėtina, kad atsižvelgiant į svarbų tvarumo vaidmenį šiuolaikinėje ekonomikoje, bendrovių teisė gali būti panaudota tiesiogiai skatinti socialinę gerovę nustatant į tvarumą orientuotus informacijos atskleidimo įpareigojimus (Armour *et al.*, 2017, p. 31). Naudojant informacijos apie tvarumą atskleidimą kaip priemonę, galima stebėti ne tik finansinius bendrovės veiklos rezultatus, bet ir kitus aspektus. Analizuojant bendrovių ataskaitas galima pamatyti kaip tvarumo klausimai veikia ir pačius finansinius rezultatus, kadangi tvarumo iniciatyvų įvedimas į bendrovės valdymą gali kainuoti. Griežtesniu tvarumo ataskaitų reguliavimu siekiama kelių tikslų: informacijos apie tvarumą vertinimo, palyginimo ir rizikų valdymo. Dėl šios priežasties, teisinis informacijos apie tvarumą reglamentavimas remiasi į mažiausiai tris pagrindinius taškus: informacijos atskleidimo subjektus, informacijos pakankumą ir informacijos skaidrumą. Informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektų nustatymas apibrėžia bendrovių ratą, kurios, numanoma, daro didžiausią įtaką tvarumo klausimams ir tvariam Europos Sąjungos vystymuisi. Informacijos apie tvarumą atskleidimo pakankumas padeda nustatyti pagrindines bendrovėms kylančias rizikas. Atskleisti su tvarumu susijusią informaciją naudinga tam, kad būtų tikslingai matomos tvarumui kylančios rizikos taip atkreipiant dėmesį į su tvarumu susijusias problemas bei jų sprendimo būdus. Tai padeda Europos Sąjungai, kaip politikos formuotojui, suprasti bendrovėms kylančius iššūkius bei spręsti dėl tolimesnio politikos formavimo tvaraus vystymosi atžvilgiu. Galiausiai, informacijos apie tvarumą atskleidimo skaidrumas padeda užtikrinti informacijos patikimumą. 2011 m. balandžio 13 d. Europos Komisija priėmė komunikatą, kuriame buvo išreikštas poreikis valstybėse narėse didinti ir užtikrinti panašaus lygio informacijos, kurią teikia visų sektorių bendrovės, skaidrumą (Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai..., 2011). Pastebėta, kad savanoriškas tvarumo ataskaitų teikimas neužtikrina skaidrumo ir neskatina bendrovių ieškoti priemonių, kurios padėtų joms veikti tvariau (Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai..., 2011). Didesnis skaidrumas tvarumo atskaitomybės atžvilgiu taip pat gali būti laikomas viena iš prižasčių griežtinti teisinį tvarumo ataskaitų reglamentavimą. Dar viena teisinio reguliavimo griežtinimo priežastimi gali būti

laikomas siekis padidinti suinteresuotų šalių pasitikėjimą bendrovėmis (Europos Parlamento rezoliucija „Įmonių socialinė...“, 2013). Kaip paskutinis Europos Sąjungos, kaip politikos formuotojo, tikslas gali būti išskiriamas tikslas harmonizuoti Europos Sąjungos bendrovių teisę. Europos Sąjungos bendrovių teisės harmonizavimas gali padėti pasiekti didesnę bendrovių konkurencingumą ir padėti bendrovėms tvariau vystytis ilgalaikėje perspektyvoje (De Luca, 2017, p. 75). Pastebėtina, kad tikslų ir priešasčių sąrašas negali būti laikomas baigtiniu. Identifikuojant naujas su tvarumo klausimais susijusias problemas gali atsirasti daugiau priešasčių, kurios lemtų ir tvarumo atskaitomybės teisinio reglamentavimo pakeitimus.

Analizuojant tvarumo atskaitomybės teisinio reglamentavimo griežtinimo tikslus ir priešastis naudinga atsižvelgti į šiuo metu galiojantį informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reglamentavimą. 2014 m. spalio 22 d. buvo parengta Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2014/95/ES kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo (toliau – Nefinansinės atskaitomybės direktyva). Šios direktyvos tikslas – investuotojams, vartotojams ir kitoms suinteresuotoms šalims sudaryti sąlygas matyti bei galėti įvertinti ir palyginti didelių bendrovių nefinansinius veiklos rezultatus bei paskatinti pačias bendroves laikytis tvaraus valdymo (valdysenos) modelio (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva..., 2014). Taip pat, siekiama atsižvelgti į daugialypį bendrovių socialinės atsakomybės pobūdį ir bendrovių įgyvendinamos socialinės atsakomybės politikos įvairovę derinant tai su pakankamu palyginamumo lygiu tarp bendrovių siekiant patenkinti investuotojų ir kitų suinteresuotųjų šalių poreikius, taip pat poreikį vartotojams suteikti lengvą prieigą prie informacijos apie bendrovių poveikį visuomenei (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva..., 2014). Remiantis Nefinansinės atskaitomybės direktyva, informacijos atskleidimo subjektai privalo atskleisti informaciją, susijusią su jų veikla ir priimamais sprendimais, kuri liečia šiuos tvarumo aspektus: aplinkos apsaugą, bendrovės socialinę atsakomybę, bendrovės elgesį su darbuotojais ir pagarbą žmogaus teisėms, kovą su korupcija ir kyšininkavimu, įvairove valdybose pagal lytį, amžių ir profesinę patirtį (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva..., 2014). Deja, Nefinansinės atskaitomybės direktyva nepadėjo užtikrinti bendrovių ir kitų suinteresuotų šalių interesų, pastebėta, kad informacija apie tvarumą pateikiama nepakankama, neužtikrinamas jos skaidrumas (Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“, 2019). Taigi, galima teigti, kad Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas teisinis reguliavimas nepakankamai

padėjo siekti Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslo. Dėl šios priežasties, buvo įsipareigota peržiūrėti Nefinansinės atskaitomybės direktyvą (Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“, 2019). Šia peržiūra siekiama padėti kurti žmonėms tarnaujančią ekonomiką, sustiprinti Europos Sąjungos rinkos ekonomiką ir užtikrinti, kad ji būtų pasirengusi ateities iššūkiams ir sudarytų sąlygas stabilumui, darbo vietų kūrimui, augimui ir investicijoms (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). 2021 m. balandžio 21 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos kuria dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo iš dalies keičiamos direktyvos 2013/34/ES, 2004/109/EB, 2006/43/EB ir Reglamentas (ES) Nr. 537/2014 (toliau – Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva). Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva sugriežtintų Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje nustatytas taisykles bei siektų tvarumo atskaitomybę prilyginti finansinei atskaitomybei. Pasiūlymu dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos siekiama patobulinti teikiamos informacijos kokybę mažiausiomis sąnaudomis, pasinaudoti Europos Sąjungos bendrosios rinkos potencialu, sukurti palankesnes sąlygas pereiti prie visiškai tvarios bei įtraukios ekonomikos ir finansų sistemos pagal Europos žaliąjį kursą ir Jungtinių tautų tvaraus vystymosi tikslus (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva nuo Nefinansinės atskaitomybės skiriasi tuo, kad išplečiamas subjektų, kurie privalo atskleisti informaciją apie tvarumą, ratas, įvedamas privalomas tvarumo ataskaitų auditas, aiškiau apibrėžiama informacija, kurią privalo atskleisti bendrovės. Galima teigti, kad griežtesnis informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reglamentavimas yra tiesiogiai susijęs su Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslu ir užtikrintų tikslingesnį jo siekimą.

Apibendrinant, informacijos apie tvarumo klausimus atskleidimo teisinį reglamentavimą lėmė pirmiausia Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslas. Tvaraus vystymosi tikslui svarbu, kad bendrovės laikytųsi tvaraus valdymo ir būtų atskaitingos tvarumo klausimais. Remiantis šiuo tikslu, gali būti išskiriami kiti su juo susiję tikslai, kaip siekis suderinti bendrovių pelningumą su visuomenine gerove, tikslas harmonizuoti Europos Sąjungos bendrovių teisę. Atsižvelgiant į tai, kad Nefinansinės atskaitomybės direktyva nepadėjo užtikrinti šių tikslų, siūloma keisti teisinį reguliavimą informacijos apie tvarumą atskleidimo atžvilgiu teisinį reguliavimą sugriežtinant. Teisinio reguliavimo dėl informacijos apie tvarumą griežtinimo priežastimis gali būti laikomi siekis galėti geriau palyginti informaciją apie

tvarumą, tiksliau identifikuoti tvarumo klausimams kylančias rizikas, užtikrinti informacijos skaidrumą, suinteresuotų šalių pasitikėjimą bendrovėmis.

1.2. Informacijos apie tvarumą atskleidimo santykis su suinteresuotų šalių interesais

Diskusijose dėl bendrovių valdymo dažnai svarstoma, kieno interesus turi tenkinti bendrovė ir jos vadovai – tik pačios bendrovės, tik akcininkų, ar galbūt ir kitų suinteresuotų šalių, pavyzdžiui, kreditorių, darbuotojų, tiekėjų ir bendruomenių (Hansmann, Kraakman, 2001 cituota De Luca, 2017, p. 237). Kaip suinteresuotos informacija apie tvarumą šalys gali būti išskiriami akcininkai, investuotojai, kolegialių organų nariai, darbuotojai ir jų atstovai, klientai, verslo partneriai ir tiekėjai, bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos, įstatymų leidėjai, mažumos ir kiti asmenys (Kerr *et al.*, 2009, p. 13). Informacijos apie tvarumą atskleidimas yra vienas iš tvaraus bendrovės valdymo elementų, kuris yra svarbus minėtoms šalims. Atsižvelgiant į tai, keliami klausimai, kaip informacijos apie tvarumą atskleidimas yra suderinamas su suinteresuotų šalių interesais ir ar tvarumo ataskaitų pateikimas daro įtaką suinteresuotų šalių požiūriui į bendrovę bei priimamiems sprendimams.

Suinteresuotų šalių poreikis gauti informaciją susijusią su tvarumu auga sparčiai. Tai lemia kelios priežastys. Pirmiausia, tvarumas yra susijęs su finansiniais rezultatais. Nepaneigta, kad tvarumas kainuoja, todėl galima teigti, kad įgyvendinant tvaraus bendrovių valdymo iniciatyvas trumpalaikėje perspektyvoje gali sumažėti bendrovių pelnas. Pavyzdžiui, pereinant prie saulės energijos naudojimo, bendrovės turėtų investuoti į saulės elektrines, kas gali trumpalaikėje perspektyvoje padidinti bendrovės išlaidas. Taip pat, auga investicinių produktų, kurie atitinka tvarumo standartus arba siekia tvarumo tikslų, rinka (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Atskirai paminėtinas ir santykinai naujas reglamentavimas Europos Sąjungos lygmeniu, pagal kurį, turto valdytojams ir finansų patarėjams reikia gauti daugiau informacijos apie bendrovių, į kurias investuojama, tvarumą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Darytina išvada, kad sparčiai augant informacijos apie tvarumą poreikiui, teisinis reglamentavimas turi rasti kompromisą tarp bendrovių, akcininkų ir kitų investuotojų bei suinteresuotų šalių interesų.

Kaip pirma grupė suinteresuotų asmenų į informaciją apie tvarumo klausimus išskiriami akcininkai ir investuotojai. Svarstyta, kokie yra akcininkų ir investuotojų interesai

investuojant į bendroves – ar siekiama daryti įtaką bendrovių valdymui, gauti dividendus, parduoti savo akcijas didesne kaina, o galbūt akcininkai ir investuotojai turi ir kitų interesų (De Luca, 2017, p. 236). Teigiama, kad akcininkai ir investuotojai turi interesą žinoti ir galėti palyginti informaciją apie tvarumą skirtingose bendrovėse, kadangi jų investavimas galėtų prisidėti prie tvarios plėtros arba atvirkščiai – žalos padarymo. 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje atskleidžia tvarių investicijų sąvoką. Remiantis 2 straipsnio 17 dalimi, tvarios investicijos yra investicijos į ekonominę veiklą, kuriomis prisidedama siekiant aplinkosaugos tikslo, kuriomis prisidedama prie socialinio tikslo įgyvendinimo, sprendžiant nelygybės klausimus, skatinama socialinė sanglauda, socialinė integracija ir darbo santykiai, investicijos į žmogiškąjį kapitalą arba palankių ekonominių ar socialinių sąlygų neturinčias bendruomenes (Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas..., 2019). Pažymėtina, kad tvarios investicijos turi nedaryti reikšmingos žalos paminėtiems tikslams, o bendrovės turi laikytis gerosios valdymo praktikos kiek tai susiję su valdymo struktūra, santykiais su darbuotojais, mokestinių prievolių vykdymu (Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas..., 2019). Investuotojai ir akcininkai siekia geriau suprasti tvarumo klausimų keliamą riziką ir teikiamas galimybes jų investicijoms, taip pat jų pačių investavimo netiesioginį poveikį žmonėms ir aplinkai (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ataskaitų teikimas apskritai, įskaitant tiek finansines, tiek tvarumo ataskaitas, pritraukia investuotojų susidomėjimą ir etiški investuotojai jautriai reaguoja į informaciją apie tvarumą, ypač aplinkosauginius aspektus (Marti-Bellester, 2015 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 284). Pastebėtina, kad investuotojų sprendimams daro įtaką tai, kaip pateikiama informacija (Kahneman, Tversky, 2013 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 285). Informacijos vertinimas taip pat priklauso nuo individualių investuotojo vertybių (Hassan *et al.*, 2015 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 287). Kita vertus, ne visi tyrimai sutinka su tuo, kad tvarumo ataskaitų teikimas turi įtakos investuotojų sprendimams. Pavyzdžiui, viename iš tyrimų padaryta išvada, kad įmonės socialinės atsakomybės rezultatai, kaip tvarumo ataskaitos dalis, negali daryti įtakos individualiems investuotojams (Wang *et al.*, 2011 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 284). Minėtam tyrimui iš dalies antrina ir kitas atliktas tyrimas, pagal kurį, ataskaitoje pateikiama informacija, nėra visiškai naudinga suinteresuotosioms šalims ar naudinga kaip viešųjų ryšių priemonė, nes ataskaita yra savanoriška (Moore, Poznanski, 2015 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 284). Taip pat, kitame tyrime pastebėta, kad investuotojai yra

linkę vengti rizikos, jei pateikta informacija yra neigiama (Laing, 2013 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 285). Iš atliktų tyrimų darytina išvada, kad bendrovių pateikta informacija apie tvarumą ne visada gali daryti įtaką akcininkų ir investuotojų sprendimams. Labiau tikėtina, kad ši informacija darys įtaką akcininkų ir investuotojų sprendimams, kai teisinis reguliavimas dėl tvarumo ataskaitų bus griežtesnis, bendrovių pateikiama informacija galės būti lengvai palyginama bei bendrovių pateikiama informacija bus teigiama tvarumo klausimų atžvilgiu. Patraukliai suformuluota ir pakankama informacija apie tvarumą darys didesnę įtaką sprendimų priėmimui. Bendrovės, kaip bendroje rinkoje veikiantys subjektai, turi ilgalaikių tikslų, susijusių su bendrovių įvaizdžiu ir plėtra, taip pat, tvarios valdysenos išsipareigojimai atspindi bendrovių norą investuoti į suinteresuotų šalių pasitikėjimą. Teigiama, kad bendrovės, išsipareigojusios vykdyti socialiai teisingą veiklą, gali sukurti didesnę vertę savo akcininkams ilguoju laikotarpiu (Watts, 2015 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 287). Vadovaujantis modernizuota akcininkų nuosavybės vertės didinimo teorija, akcininko nuosavybės vertės didinimo turi būti siekiama būtent ilgalaikiu laikotarpiu, o trumpalaikiu laikotarpiu pelno sumažėjimas galėtų būti pateisinamas. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys į tai, kad investuotojai, nors ir suinteresuoti tvariu bendrovės valdymo modeliu, ne mažiau dėmesio skiria pelningam bendrovės valdymui, o tvarus valdymas trumpalaikėje perspektyvoje gali kainuoti daugiau. Pažymėtina, kad moraliau veikiančios bendrovės dažnai nepasiekia didžiausio įmanomo pelno, kadangi negali konkuruoti su tomis bendrovėmis, kurių vienintelis siekis yra kuo didesnis pelnas nepažeidžiant teisės normų (Mallor *et al.*, 1998, p. 59-60). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tvarumo ataskaitos gali daryti įtaką akcininkų ir investuotojų sprendimams, tačiau šiems subjektams ne mažiau svarbūs finansiniai bendrovės rezultatai. Itin tvarus bendrovių valdymo modelis, trukdantis konkuruoti su kitomis, prasčiau tvarumo atžvilgiu veikiančiomis bendrovėmis, gali nepritraukti akcininkų ir kitų investuotojų investicijų.

Antra grupė, kuriai aktuali bendrovės skelbiama informacija apie tvarumą yra darbuotojai, vartotojai, organizacijos, bendruomenės ir kiti suinteresuoti asmenys. Bendrovės, remiantis radikalia socialinės gerovės doktrina, privalo būti valdomos taip, kad iš esmės tarnautų visuomenės interesams. Doktrinoje išskiriama, kad geriausia priemonė socialinei gerovei pasiekti yra bendrovių vadovų atskaitomybė akcininkų interesams, tačiau bendrovėms aktualios ne tik bendrovių teisės nuostatos, bet ir darbo, vartotojų, aplinkosaugos teisės nuostatos, darančios įtaką bendrovių valdymui (De Luca, 2017, p. 236). Taigi, nepaneigtina,

kad tvarus bendrovių valdymas turi pasižymėti ne tik atsižvelgimu į akcininkų interesus, bet ir kitų suinteresuotų šalių apsauga. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos nurodoma, kad nevyriausybinės organizacijos, socialiniai partneriai ir kiti suinteresuoti asmenys pageidauja didesnės bendrovių atskaitomybės už jų veiklos poveikį žmonėms ir aplinkai, o pagal dabartinį teisinį reguliavimą šis poreikis nėra užtikrinamas (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Vartotojų, darbuotojų, organizacijų, bendruomenių ir kitų suinteresuotų šalių grupė yra atskiriama nuo akcininkų ir kitų investuotojų, kadangi šių subjektų interesai paprastai skiriasi nuo antrosios grupės šalių interesų, taip pat, šioms grupėms gali būti aktualūs skirtingi tvarumo aspektai. Pavyzdžiui, šalia bendrovės veiklos taškų gyvenančioms bendruomenėms labiausiai bus aktualus aplinkosauginis tvarumo aspektas. Nevyriausybinių organizacijų susidomėjimas bendrovės tvarumo ataskaitomis priklausys nuo to, kurioje srityje organizacija veikia. Vartotojams tvarumo ataskaitose nagrinėjami klausimai aktualūs pagal jų individualias vertybes, tačiau atkreiptinas dėmesys ir į vartotojų prekių ir paslaugų selekciją pagal viešąją nuomonę. Nepaneigtina, kad stiprėjant kalboms apie tvarų gyvenimo būdą, bendrovių tvarumo ataskaitos gali atsidurti ir žiniasklaidos akiratyje. Neigiamas bendrovės požiūris į tvarumo klausimus gali susilpninti viešą nuomonę apie bendrovę ir jos prekės ženklą ir netgi paveikti prekių ir paslaugų pardavimus. Atskirai prie kitų asmenų, kuriems aktualus informacijos apie tvarumą atskleidimas, gali būti išskiriami esami ir potencialūs darbuotojai. Bendrovių socialinė atsakomybė gali daryti pozityvią įtaką darbuotojų įdarbinimui, išlaikymui ir motyvacijai (Kerr *et al.*, 2009, p. 45). Prieš darbinantis į bendrovę, potencialiems darbuotojams svarbu kaip bendrovėje elgiamasi su darbuotojais, koks yra bendrovės požiūris į žmogaus teises, ar bendrovė nediskriminuoja savo darbuotojų, kokios socialinės garantijos yra suteikiamos darbuotojams. Taip pat, esami darbuotojai bus labiau suinteresuoti dirbti bendrovėse, kuriose laikomasi tvaraus valdymo modelio ir gerbiamos žmogaus teisės. Pažymėtina, kad antroji grupė suinteresuotų asmenų, skirtingai nei akcininkai ir investuotojai, skiria mažesnę dėmesio dalį arba visiškai nesidomi finansinėmis bendrovės ataskaitomis, todėl tvarumo ataskaitos šiai asmenų grupei yra svarbesnės. Dėl šių priežasčių, darytina išvada, kad antrajai grupei suinteresuotų asmenų – vartotojams, darbuotojams, potencialiems darbuotojams, žiniasklaidai, organizacijoms, bendruomenėms ir kitiems suinteresuotiems asmenims informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti įtaką susidarant nuomonę apie bendrovę ir taip paveikti bendrovių pelną.

Tiriamos informacijos apie tvarumą atskleidimo derinimą su suinteresuotų šalių interesais, paminėtinos kelios doktrinos. Remiantis bendrovės akcininkų pelno didinimo doktrina, pagrindinis ir vienintelis bet kurios bendrovės siekis ir paskirtis yra duoti maksimalų pelną akcininkams, o kitų asmenų interesai yra nereikšmingi (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 259). Radikaliausi šios doktrinos šalininkai teigia, kad bet kokia kita bendrovės veikla, kuri nėra susijusi su pelno didinimu, pavyzdžiui, veikla skirta kitiems interesų turėtojams, neturėtų būti toleruojama (Ho, 2010 cituota Mikalonienė *et al.*, 2017, p. 131). Teigiama, kad verslas negali turėti socialinių atsakomybių visuomenei (Friedman, 1970, p. 33). Remiantis šia doktrina galima išskirti du požiūrius į informacijos apie tvarumą atskleidimo santykį su suinteresuotų šalių interesais. Pirma, informacijos apie tvarumą atskleidimas galėtų būti nereguliuojamas, kadangi informacijos atskleidimas bei bendrovių veikla siekiant tvarios plėtros pareikalautų papildomų investicijų, kurios sumažintų akcininkų pelną. Antra, remiantis šia doktrina, informacijos apie tvarumą atskleidimas galėtų būti skirtas tik akcininkams bei investuotojams, siekiant padidinti jų investicijas, pritraukti naujų investuotojų bei ilgalaikėje perspektyvoje užtikrinti didesnę bendrovių pelną. Kita vertus, pripažintina, kad bendrovės akcininkų pelno didinimo doktrina yra kritikuotina ir toliau išdėstytos bendrovių teisės doktrinos jai oponuoja. Vadovaujantis aplinkinių interesų doktrina², teigiama, kad bendrovė neveikiama vakuume, todėl savo interesus turi derinti su darbuotojais, tiekėjais, vartotojais ir veikti ne tik akcininkų naudai (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 260). Tai reiškia, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas turi būti orientuotas ne tik į akcininkus ir investuotojus, bet ir kitus asmenis. Siekiant užtikrinti kokybiškas ir visapusiškas tvarumo ataskaitas, turėtų būti pateikiami atsakymai aktualūs visoms suinteresuotoms šalims. Paminėtina, kad aplinkinių interesų doktrinoje dažnai minimas interesų konfliktas tarp akcininkų ir investuotojų bei kitų suinteresuotų šalių. Tačiau šiuo konkrečiu atveju, negalime laikyti, kad išsamesnių tvarumo ataskaitų, pritaikytų atsakyti į visoms suinteresuotoms šalims kylančius klausimus, pateikimas galėtų sukelti didelį interesų konfliktą. Remiantis moralinio minimumo doktrina, pelno siekimas negali nustelbti visuomenės ir jos narių interesų, todėl siekiant pelno reikia nedaryti žalos kitiems arba tą padarytą žalą atlyginti (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 260). Šios doktrinos požiūriu, bendrovė, siekdama pelno gali daryti žalą kitiems, o žalos atlyginimas bendrovės veiklą padaro teisėta (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 260). Moralinio

² Paminėtina, kad aplinkinių interesų doktrina literatūroje dar gali būti vadinama interesų turėtojų doktrina.

minimumo doktrina taip pat iškelia bendrovių pareigą atsižvelgti į visų, ne tik akcininkų ir investuotojų, šalių interesus. Informacijos apie tvarumą atskleidimas, siekiant suderinti visų suinteresuotų šalių interesus, galėtų apimti ir neigiamus bendrovės poelgius nurodant kaip bendrovės priimti sprendimai buvo ištaisyti ar kokią papildomą vertę bendrovė sukūrė siekiant atlyginti padarytą žalą tvarumui. Kita vertus, kaip minėta aukščiau, investuotojai gali jautriai reaguoti į pateiktą neigiamą informaciją ir rinktis neinvestuoti tam, kad būtų išvengta rizikos, o kitos suinteresuotos šalys gali susidaryti blogą nuomonę apie bendrovę ir nesirinkti joje įsidarbinti, pirkti bendrovės siūlomų prekių ar paslaugų. Visuomenės interesus taip pat yra iškeliamas radikalojoje socialinės gerovės doktrinoje, kuri teigia, kad bendrovės yra visuomenės skolininkės, todėl bendrovės privalo prisidėti prie gerovės kėlimo, pavyzdžiui, teikiant labdarą, finansuojant švietimą, o patikrinimui siūloma įvesti socialinį auditą, kurio metu, būtų tikrinama kaip bendrovė laikosi verslo etikos ir teisės reikalavimų, užtikrina labiau pažeidžiamų šalių interesus (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 260-261). Ši doktrina kritikuojama dėl galimų investicijų sumažėjimų. Bendrovių valdymas atsižvelgiantis į šią doktriną ir visuomenės interesus iškeliantis aukščiau nei akcininkų ir kitų investuotojų interesus, nors ir gali būti tvarus socialiniu ir aplinkosauginiu požiūriu, neatlaikys ekonominio spaudimo. Taip pat, investicijų sumažėjimas ar negalėjimas jų pritraukti gali lemti bendrovės pabaigą. Pastebėtina, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniame reguliavime nėra reikalaujama papildomai prisidėti prie visuomeninės gerovės kėlimo. Bendrovės turi atskleisti informaciją susijusią su šiais klausimais, tačiau nėra įpareigos imtis joms neprivalomų iniciatyvų. Kita vertus, į tvarumo ataskaitas galėtų būti įtraukiamos papildomos, kiekvienai bendrovei individualios iniciatyvos, kuriomis jos padeda tvariai vystyti visuomenei, tačiau šios iniciatyvos neturėtų būti aukščiau nei bendrovės tikslas siekti pelno. Analizuojant informacijos apie tvarumą santykį su suinteresuotų šalių interesais taip pat išskiriama sutartinė bendrovės teorija. Remiantis sutartine bendrovės teorija, bendrovės yra kaip daug sutarčių tarp interesų grupių, kuriomis susitariama dėl bendrovės tikslų, tačiau taip pat iškeliamas akcininkų interesų pirmenybės principas (Lauraitytė, 2014, p. 158-159). Remiantis šia teorija, akcininkai, skirtingai nei kitos suinteresuotos šalys, negali sudaryti sandorių su bendrove dėl jų interesų apsaugos, todėl į jų interesus bendrovių valdyme turi būti atsižvelgiama labiau. Šiai teorijai antrina ir racionalioji akcininkų interesų teorija, pagal kurią, bendrovės interesus yra sutapatinamas su ilgalaike nauda akcininkams ir nustatoma pareiga atsižvelgti į finansinius ir nefinansinius bendrovės veiklos padarinius suinteresuotoms šalims (HO, 2010 cituota

Mikalonienė *et al.*, 2017, p. 132). Šias teorijas priartinant prie informacijos apie tvarumą atskleidimo, darytina išvada, kad nors informacijos apie tvarumą atskleidimas turėtų teikti naudą visoms suinteresuotoms šalims, pirmiausiai teikiama nauda turėtų būti akcininkams ir kitiems investuotojams dėl jų specifinės padėties ir rizikos. Bendrovės turėtų būti orientuotos į ilgalaikę naudą, o kartu ir tvarią plėtrą. Specifinė suinteresuotoms šalims padaryta žala informacijos neatskleidimu arba žala tvarumo klausimais kartais galėtų būti pateisinama, jei taip būtų užtikrinama ilgalaikė nauda ir akcininkų bei kitų investuotojų interesai.

Apibendrinant, galima teigti, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas suinteresuotoms šalims yra vienas iš tvaraus bendrovės valdymo elementų. Informacijos apie tvarumą atskleidimas daro įtaką investuotojų ir kitų suinteresuotų šalių priimamiems sprendimams ir jų požiūriui į bendrovę. Sparčiai augant informacijos apie tvarumą poreikiui, privaloma rasti kompromisą tarp bendrovių ir suinteresuotų šalių interesų, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas atneštų kuo daugiau naudos visoms šalims nepažeisdamas kitų šalių interesų. Bendrovių teisės doktrinos ir teorijose išskiriami keli požiūriai dėl suinteresuotų šalių interesų derinimo. Galima teigti, kad geriausiai suinteresuotų šalių interesai būtų suderinami atsižvelgiant ne tik į akcininkų ir investuotojų, bet ir kitų šalių interesus, nepamirštant, kad akcininkų ir kitų investuotojų interesai turėtų būti aukščiau.

1.3. Informacijos apie tvarumą atskleidimo įtaka bendrovių elgesiui

Informacijos apie tvarumą atskleidimu siekiama ne tik suderinti bendrovių ir suinteresuotų šalių interesus, bet ir skatinti bendrovių atskaitomybę tvarumo klausimais. Teigiama, kad kritiška bendrovių paskirties analizė yra itin svarbi siekiant geriau suprasti visuomenės ir tvaraus vystymosi ryšį, kadangi negalime pasiekti svarbiausių visuomenėje keliamų tikslų, jei bendrovės prie jų neprisideda (Sjåfjell, 2011, p. 7). Esminiai klausimai, keliami analizuojant informacijos apie tvarumą reikšmę bendrovių atžvilgiu, yra ar informacijos apie tvarumą atskleidimas daro įtaką šią informaciją atskleidžiančių bendrovių elgesiui bei koks yra bendrovių santykis su informacijos apie tvarumą atskleidimu.

Analizuojant informacijos apie tvarumą atskleidimo įtaką bendrovių elgesiui, vertinga atsižvelgti į ekonominę juridinių asmenų tikslų teoriją. Ekonominei teorijai būdinga tai, kad vertinama, ar teisinės nuostatos padeda siekti lėšų panaudojimo efektyvumo ir lėšų mažinimo (Greičius, 2007, p. 81). Atsižvelgiant į tvarumo ataskaitų pobūdį, teigiama, kad tvarumo

ataskaitos pareikalaus papildomų lėšų iš bendrovių biudžetų. Kita vertus, pastebėtina, kad bendrovės ir taip sulaukia įvairių suinteresuotų šalių klausimų apie tvarumą, todėl atsakymų susistemimas vienoje vietoje gali padėti bendrovėms išvengti pasikartojančių išlaidų, optimizuoti darbuotojų darbą. Taip pat, analizuojant reguliavimo dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo įtaką bendrovių elgesiui, vertinga atsižvelgti į pelno didinimo teoriją. Ši teorija teigia, kad kalbėti, jog bendrovė turi kokius nors kitus tikslus nei pelno maksimizavimas yra neteisinga (Friedman, 1970, p. 33). Su tvarumu susijusių atsakomybių perkėlimas bendrovėms gali būti netikslingas. Visgi, kaip minėta darbo dalyje dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo santykio su suinteresuotų šalių interesais, pelno didinimo teorija gali būti kritikuojama. Numatant papildomas pareigas ar tikslus bendrovėms, informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti įtaką bendrovių elgesiui.

Manytina, kad įtaka bendrovių elgesiui priklauso nuo to, ar tokią pareigą bendrovei numato teisės aktai. Šiuo atveju išskiriamas privalomas ir savanoriškas atskleidimas. 2002 m. atliktas tyrimas įrodė, kad yra svarbus ryšys tarp savanoriško informacijos atskleidimo ir akcijų kainų (Gelb, Zarowin., 2002 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 284). Taip pat, galima tikėtis, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas darytų įtaką biržinių bendrovių akcijų kainai pagal pateiktų ataskaitų kokybę ir vertę (Birkmose, 2018, p. 88). Kai savanoriškas informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti reikšmingą įtaką bendrovės akcijų kainai bei investuotojų sprendimams investuoti, manytina, kad bendrovės bus labiau suinteresuotos atskleisti informaciją apie tvarumą. Informacijos apie tvarumą savanoriškas atskleidimas taip pat gali padėti pritraukti naujų klientų. Kita vertus, atskleidžiant informaciją savanoriškai, neprivaloma laikytis teisės aktų nuostatų dėl šios informacijos atskleidimo, kadangi bendrovės, kurios atskleidžia informaciją savarankiškai, nėra privalomą informacijos apie tvarumą atskleidimą numatančių teisės aktų subjektai. Atsižvelgiant į tai, bendrovės gali atskleisti tik joms naudingą informaciją, kuri bus naudojama kaip marketingo triukas siekiant pritraukti suinteresuotų šalių susidomėjimą. Savarankiškai bendrovių atskleidžiama informacija apie tvarumą gali būti nepakankama ir nepatikima. Darytina išvada, kad savarankiškas informacijos apie tvarumą atskleidimas daro įtaką bendrovėms, tačiau daroma įtaka labiau pasižymi jų galima gauti nauda iš tvarumo klausimų atskleidimo, o ne siekiu veikti laikantis tvaraus valdysenos modelio.

Kalbant apie bendroves, kurios pagal teisės aktus privalo atskleisti informaciją apie tvarumą, pabrėžiama, kad bendrovės atskleidžiančios informaciją pagal Nefinansinės atskaitomybės direktyvą taip pat neprivalo griežtai laikytis nuostatų dėl informacijos

atskleidimo. Nefinansinės atskaitomybės direktyva išsamiai nenurodo kokia informacija turi būti atskleidžiama, o parengtos gairės dėl informacijos atskleidimo bendrovėms nėra privalomos. Taigi, iškyta tokia pati rizika kaip ir savanoriškai ataskaitas teikiančių bendrovių atveju. Bendrovių atskleidžiama informacija gali būti nepakankama ir nepatikima, taip pat, gali būti nutylimi bendrovėms atskleisti nenaudingi jų veiklos aspektai kenkiantys tvarumui. Kita vertus, minkštosios ir griežtosios teisės santykis šioje situacijoje bent šiek tiek padidina įtaką bendrovių elgesiui. Faktas, kad bendrovės turi atskleisti informaciją privalomai, skatina bendroves rengti kokybiškas tvarumo ataskaitas, o minkštosios teisės taikymas informacijos apie tvarumą turiniui skatina bendroves ieškoti joms tinkamų informacijos apie tvarumą atskleidimo sistemų.

Kaip trečia grupė bendrovių išskiriamos bendrovės, kurioms būtų taikomas Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teisinis reguliavimas, paremtas griežtąja teise ir privalomais informacijos apie tvarumą atskleidimo standartais bei informacijos užtikrinimu. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teigiama, kad šiuo metu bet kokius informacijos apie tvarumą atskleidimo standartus taiko apie 20 procentų didelių bendrovių ir tik 30 procentų iš minėtų 20 procentų priklausančių bendrovių siekia informacijos apie tvarumą užtikrinimo (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Tuo tarpu jei pagal Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą būtų įvedami privalomi informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai bei privalomas informacijos užtikrinimas, bendrovės būtų suinteresuotos elgtis tvariau, visų pirma dėl to, kad pasisakyti reikėtų dėl visų klausimų, įtvirtintų standartuose, bet taip pat ir dėl to, kad jų pateikta informacija būtų audituojama. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teigiama, kad šie pakeitimai turėtų netiesioginį teigiamą poveikį pagrindinių teisių laikymuisi, visuomenei ir aplinkai bei griežtesni atskaitomybės reikalavimai galėtų daryti teigiamą įtaką bendrovių elgesiui (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Paminėtina, kad siekiant paskatinti bendroves laikytis tvaraus valdymo (valdysenos) modelio, svarbus ne tik išorinis, bet ir vidinis teisinis bendrovėse esantis reguliavimas, kadangi vidinis teisinis reguliavimas skatina bendroves labiau siekti tvaraus vystymosi (Sjåfjell, 2011, p. 10). Darytina išvada, kad privalomas informacijos apie tvarumą atskleidimas, derinamas su privalomais informacijos apie tvarumą standartais ir užtikrinimu, skatintų bendroves į savo valdymą inkorporuoti vis daugiau tvaraus valdymo iniciatyvų bei atlyginti tvarumo aspektams padarytą žalą. Bendrovės, siekdamos paruošti kuo patrauklesnes tvarumo ataskaitas, siektų veikti kiek įmanoma tvariau. Pažymėtina, kad 2016 m. buvo atliktas tyrimas dėl bendrovių

socialinės atskaitomybės ataskaitų. Atsižvelgiant į tai, kad bendrovių socialinė atsakomybė yra viena iš informacijos apie tvarumą sudedamųjų dalių, kartais naudojama kaip tvarumo atsakomybės sinonimas, tyrimo rezultatus galima interpretuoti pagal analogiją. Tyrime teigiama, kad bendrovių socialinės atsakomybės ataskaita grindžiama bendrovės siekiu didinti klientų pasitenkinimą ir bendrovės veiklos kokybę, kas vėliau skatina pateikti ir išsamesnes ataskaitas (Hales *et al.*, 2016 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 284). Vadinasi, informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti įtaką bendrovių elgesiui siekiant didesnio investuotojų ir suinteresuotų šalių pasitenkinimo bei stebint ir vertinant bendrovės veiklos kokybę pačiai bendrovei. Bendrovė, stebėdama tiek savo teikiamas tvarumo ataskaitas, tiek suinteresuotų šalių požiūrį į jas gali lengviau įsivertinti savo veiklą tvarumo klausimais. Taip pat, tvarumo ataskaitų teikimas ilginiui gali pagerinti pačių ataskaitų kokybę ir išsamumą.

Apibendrinant, teigiama, kad numatant papildomas pareigas ar tikslus bendrovėms nei tik pelno siekimą, informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti įtaką bendrovių elgesiui, tačiau daroma įtaka priklauso nuo teisinio reguliavimo. Savanoriškas informacijos apie tvarumą atskleidimas labiau įtaką daro bendrovėms kaip marketingo įrankis, naudojamas pritraukti suinteresuotų šalių susidomėjimą. Privalomas informacijos apie tvarumą atskleidimas pagal Nefinansinės atskaitomybės direktyvą skatina bendroves ieškoti patrauklesnių ir suinteresuotų šalių poreikius atitinkančių informacijos apie tvarumą atskleidimo sistemų. Privalomas informacijos apie tvarumą atskleidimas pagal Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą darytų įtaką bendrovių elgesiui labiausiai, nes bendrovės turėtų privalomus informacijos apie tvarumą atskleidimo standartus ir privalėtų pasirūpinti pateikiamos informacijos užtikrinimu. Tai skatintų bendroves į savo valdymą inkorporuoti vis daugiau tvaraus bendrovių valdymo iniciatyvų. Bendrovės, teikiančios tvarumo ataskaitas, turi galimybę stebėti ir vertinti savo veiklą tvarumo klausimais, todėl sudaroma prielaida bendrovėms atsižvelgti į savo padarytas klaidas ir pagerinti bendrovės valdymą.

2. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO TEISINIS REGULIAVIMAS

2.1. Informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektai

Vienas iš pagrindinių elementų informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniame reguliavime yra informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektai. Kaip minėta pirmoje darbo dalyje, informacijos atskleidimo subjektai yra bendrovės, tačiau keliami klausimai, kokios bendrovės gali būti laikomos atitinkančiomis informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektų požymius, koks yra bendrovių, neatitinkančių informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektų požymių, statusas bei ar akcininkai ir kiti investuotojai taip pat turėtų atskleisti informaciją kaip jie prisideda prie tvaraus bendrovių valdymo.

Vadovaujantis Nefinansinės atskaitomybės direktyva, nefinansinę informaciją turi atskleisti didelės viešo intereso bendrovės, turinčios daugiau nei penkis šimtus darbuotojų su keliomis išimtimis kurios taikomos patronuojamosioms bendrovėms bei bendrovėms, kurios, kurios yra išleidusios tik vertybinius popierius, kurie nėra akcijos, kuriomis leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva..., 2014). Remiantis 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (toliau – Finansinės atskaitomybės direktyva), viešojo intereso bendrovėmis laikomos bendrovės, kurios perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais leidžiama prekiauti bet kurios valstybės narės reguliuojamojoje rinkoje, kredito įstaigos, draudimo bendrovės, taip pat, bendrovės, kurios yra svarbios visuomenei dėl jų verslo pobūdžio, dydžio arba jų darbuotojų skaičiaus (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva..., 2013). Pažymėtina, kad Nefinansinės atskaitomybės direktyvos reikalavimai atskleisti nefinansinę informaciją taikomi beveik dvylikai tūkstančių įmonių, tačiau šis skaičius priklauso dar ir nuo Nefinansinės atskaitomybės direktyvos perkėlimo į valstybių narių teisės aktus, o neatsižvelgus į Nefinansinės atskaitomybės direktyvos perkėlimą, į taikymo sritį patenka apie du tūkstančius įmonių (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl tvaraus įmonių valdymo buvo įtvirtintas raginimas išplėsti Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos taikymo sritį ir į ją įtraukti visas Europos Sąjungos teritorijoje

įsisteigusias didžiąsias bendroves, taip pat, ne Europos Sąjungos bendroves, kurios veikia Europos Sąjungos rinkoje bei nustatyti didelę riziką keliančius ekonominės veiklos sektorius, darančius didelę įtaką tvarumo klausimais, pagal kuriuos būtų pagrįsta mažąsias ir vidutines bendroves (toliau – MVB) priklausančias tiems sektoriams įtraukti į informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reglamentavimo taikymo sritį (Europos Parlamento rezoliucija dėl..., 2020). Šis subjektų rato išplėtimas yra viena iš priemonių, padedanti užtikrinti suinteresuotų šalių interesus. Ganėtina, siauras Nefinansinės atskaitomybės direktyvos reguliavimas subjektų atžvilgiu yra nepakankamas siekiant sudaryti sąlygas investuotojams ir kitoms suinteresuotoms šalims susipažinti kaip įvairių dydžių ir veiklos pobūdžių bendrovės sprendžia tvarumo klausimus, tuo labiau, kad tvarumui didelę įtaką gali daryti ne tik viešo intereso bendrovės. Taip pat, nepaneigtina, kad tam tikros MVB, priklausomai nuo ekonominės veiklos sektoriaus kuriame jos veikia, gali labiau kenkti tvarumui nei didelės bendrovės. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, vykdant konsultacijas dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos buvo pasiūlyta išplėsti subjektų, kuriems taikomas informacijos dėl tvarumo atskleidimo reikalavimas, ratą, į jį įtraukiant visas dideles bendroves ir biržines bendroves (išskyrus labai mažas bendroves) (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Pažymėtina, kad buvo išsakytos kelios skirtingos nuomonės dėl subjektų rato išplėtimo Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje. Ypatingas dėmesys skirtinas MVB statusui. Dauguma pilietinės visuomenės organizacijų, profesinių sąjungų, finansų įstaigų ir turto valdytojų pritarė subjektų rato išplėtimui į jį įtraukiant ir MVB arba bent jau biržines MVB, tuo tarpu pačios MVB, MVB atstovaujančios organizacijos ir pagrindinės verslo asociacijos nepritarė subjektų rato išplėtimui pagal kurį ir MVB turėtų teikti privalomas tvarumo ataskaitas (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Dėl šios priežasties, pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos nustatytas reikalavimas privalomai teikti tvarumo ataskaitas biržinėms MVB, tuo tarpu nebiržinės MVB gali informaciją apie tvarumą atskleisti savanoriškai. Subjektų rato išplėtimas gali būti kritikuojamas, kadangi nebuvo atsižvelgta į Europos Parlamento paraginimą išskirti didelę riziką keliančius ekonominės veiklos sektorius, darančius didelę įtaką tvarumo klausimais. 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl tvaraus įmonių valdymo Komisijai buvo pasiūlyta į pagalbą pasitelkti nepriklausomus išorės ekspertus, kurie galėtų pateikti reikiamą informaciją, pagal kurią būtų galima parengti orientacinį, nebaigtinį ir reguliariai atnaujinamą sričių, kuriose kyla konfliktų ir didelė rizika, sąrašą (Europos Parlamento rezoliucija dėl..., 2020). Pastebėtina, kad sąrašui

būdingas dinamiškumas galėtų lemti teisinį neapibrėžtumą bendrovėms, tačiau galima teigti, kad sektorių išskyrimas būtų labiau suderinamas su juridinio asmens tikslų ekonomine teorija. Į šį sąrašą turėtų būti įtraukiami tie sektoriai, kurie yra dažnai susiję su neteisėta verslo veikla: nusikaltimais aplinkosaugos srityje, neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais, korupcija ar finansiniais nusikaltimais (Europos Parlamento rezoliucija dėl..., 2020). Remiantis Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje pateikta informacija, šie sektoriai nebuvo išskirti ir dėl to reikalavimai atskleisti informaciją apie tvarumą būtų taikomi visoms biržinėms MVB. Literatūroje analizuojančioje informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimą taip pat galima rasti pasiūlymų diferencijuoti informacijos apie tvarumą atskleidimą pagal kiekvieną atskirą bendrovių vykdomą ekonominę veiklą (Giacomelli, 2021, p. 10). Tačiau tokie siūlymai taip pat gali būti kritikuojami, kadangi bendrovės įprastai užsiima daug skirtingų ekonominių veiklų, kurios negali būti tapatinamos su jų veikla ekonominiuose sektoriuose, pavyzdžiui, sudaro sutartis dėl patalpų nuomos, skolina lėšas, nuomojasi transporto priemones. Jei bendrovėms reikėtų atskleisti informaciją apie tvarumą dėl kiekvieno sudaryto sandorio, tvarumo ataskaitos būtų nepagrįstai išplečiamos ir pareikalautų dar daugiau bendrovių lėšų ir laiko. Toks teisinis reguliavimas prieštarautų juridinio asmens tikslų ekonominei teorijai, pagal kurią, vertinama, ar teisinės nuostatos padeda siekti lėšų panaudojimo efektyvumo ir lėšų mažinimo (Greičius, 2007, p. 81). Dėl šių priežasčių, manytina, kad geriausias rezultatas būtų pasiektas išskiriant ekonominius veiklos sektorius, kurie daro įtaką tvarumo klausimams. Jeigu didelę riziką keliantys ekonominės veiklos sektoriai būtų buvę išskirti, tikėtina, kad reguliavimas dėl tvarumo ataskaitų MVB būtų efektyvesnis, kadangi didesnis dėmesys būtų skiriamas toms bendrovėms, kurios veikia dažnai su neteisėta verslo veikla susijusiuose sektoriuose ir taip būtų sumažinama našta kitoms MVB. Kita vertus, galima tikėtis, kad ateityje tvarumo ataskaitos turės dar didesnę galią, todėl reguliavimas dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektų ratas gali būti dar labiau plečiamas siekiant užtikrinti dar aukštesnį Europos Sąjungoje įsisteigusių bendrovių tvaraus augimo lygį.

Atskirai nagrinėtinas investuotojų, finansų rinkos dalyvių ir finansų patarėjų statusas informacijos apie tvarumą atskleidimo kontekste. Remiantis Nefinansinės atskaitomybės direktyva bei Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva, investuotojai nepatenka į privalomai informacijos apie tvarumą atskleidžiančių subjektų ratą. Kita vertus, finansų rinkos dalyviai ir finansų patarėjai turi atskleisti su tvarumu susijusią informaciją remiantis 2019 m. lapkričio

27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje (toliau – Informacijos atskleidimo reglamentas) ir 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088 (toliau – Taksonomijos reglamentas). Informacijos atskleidimo reglamento 3 straipsnis įtvirtina, kad finansų rinkos dalyviai turi atskleisti informaciją apie savo politiką dėl to, kaip tvarumo rizika integruojama į jų investavimo sprendimų priėmimo procesą, o finansų patarėjai – apie savo politiką dėl to, kaip tvarumo rizika integruojama jiems teikiant konsultacijas investicijų ar draudimo klausimais (Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas..., 2019). Pažymėtina, kad šiems subjektams nustatytas reguliavimas nereikalauja rengti tvarumo ataskaitų, nebent jie atskirai patektų ir į Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos reguliavimo sritį, tačiau siekiant aiškumo, finansų rinkos dalyviams ir finansų patarėjams galėtų būti nustatytas toks pats reguliavimas, koks taikomas ir Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos subjektams, kadangi jų veiksmai ir su tvarumu susijusių klausimų sprendimas taip pat prisideda prie tvaraus bendrovių augimo. Analizuojant akcininkų statusą informacijos apie tvarumą atskleidimo kontekste paminėtina 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2017/828 kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2007/36/EB nuostatos, susijusios su akcininkų ilgalaikio dalyvavimo skatinimu (toliau – Akcininkų pareigų direktyva). Akcininkų pareigų direktyvos nuostatos rodo, kad siekiant prisidėti prie ilgalaikio Europos Sąjungos bendrovių tvarumo akcininkai turi būti atskaitingi kitiems bendrovės dalyviams (Birkmose, 2018, p. 70-71). Dėl šios priežasties, keliamas klausimas, ar teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo gali būti plečiamas taip, kad akcininkai, turintys didžiąją akcijų paketo dalį, turėtų koku nors būdu viešai atskleisti informaciją apie balsavimus už sprendimus, darančius teigiamą arba neigiamą įtaką tvarumui, taip pat, ar akcininkai, investavę į pakankamai didelį kiekį bendrovių, turėtų atskleisti ar jų investicijos buvo nukreiptos į bendroves su tvariu valdysenos modeliu. Darytina išvada, kad nors toks teisinio reguliavimo išplėtimas galimai darytų įtaką akcininkų pasirinkimams balsuojant visuotiniuose akcininkų susirinkimuose bei investuotojų sprendimams renkantis nukreipti savo investicijas į bendroves su tvariu valdysenos modeliu taip padidinant jų atskaitomybę, sunku būtų rasti tinkamą tokios informacijos atskleidimo būdą ir be bendrovės, kurioje priimami sprendimai arba į kurią investuojama, nebūtų jokių kitų suinteresuotų šalių.

Apibendrinant, informacijos atskleidimo subjektai pagal Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą yra tik tie subjektai, kurie atitinka joje nurodytus požymius. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas subjektų ratas gali būti kritikuojamas, nes nebuvo atsižvelgta į pasiūlymą išskirti didelę riziką keliančius ekonominės veiklos sektorius, darančius didelę įtaką tvarumo klausimams. Sektorių, kuriuose kyla didelė rizika neteisėtai verslo veiklai, išskyrimas padėtų užtikrinti efektyvesnę tvarumo ataskaitų teikimo teisinį reguliavimą, būtų suderinamas su juridinio asmens tikslų ekonomine teorija. Analizuojant investuotojų, finansų rinkos dalyvių ir finansų patarėjų statusą pastebėta, kad šie subjektai nėra laikomi subjektais, kurie turi atskleisti informaciją apie tvarumą pagal Nefinansinės atskaitomybės direktyvos ar Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teisinį reguliavimą, tačiau ateityje finansų rinkos dalyviams ir finansų patarėjams galėtų būti nustatytas toks pats reguliavimas, koks taikomas ir Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos subjektams. Toks teisinis reguliavimas padėtų sulyginti bendrovių statusą tvarumo ataskaitų teikimo kontekste.

2.2. Informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimo metodas

Nustačius informacijos apie tvarumą atskleidimo tikslus ir priežastis, santykį su tvaraus Europos Sąjungos vystymosi tikslu, taip pat, bendrovių ir kitų suinteresuotų šalių santykį su informacijos apie tvarumą atskleidimu, svarstyti, koks politikos formuotojo naudojamas teisinis reguliavimo metodas geriausiai subalansuotų bendrovių ir suinteresuotų šalių interesus. Europos Sąjungoje, informacijos apie tvarumą atskleidimas šiuo metu reguliuojamas pasitelkiant teisės aktus ir minkštąją teisę, tačiau tvaraus valdymo ir vystymosi idėjos lemia siekį pakeisti šiuo metu egzistuojantį informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimo metodą.

Analizuojant informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimo metodą, vertinga atsižvelgti į moralines teorijas. Interesų turėtojų teorija lėmė patį informacijos apie tvarumą atskleidimo reguliavimo sugriežtinimą. Analizuojant skirtumą tarp Nefinansinės atskaitomybės direktyvos ir Įmonių tvarumo atskaitomybės teisinio reguliavimo metodo išskirtinos Kanto moralinė teorija, priskirtina prie deontologinės etikos teorijų ir jai prieštaraujanti utilitarizmo teorija, priskirtina prie konsekvencializmo teorijų. Remiantis Kanto moraline teorija, asmuo turi laikytis griežtų principų, net jei jie lemtų negatyvias pasekmes (Korsgaard, 1986, p. 2). Taip pat, žmogus negali būti naudojamas tik kaip priemonė tikslui

pasiekti (Korsgaard, 1986, p. 11). Tuo tarpu remiantis utilitarizmo teorija, asmuo neprivalo laikytis griežtų principų, kadangi svarbesnis yra veiklos rezultatas (Mallor *et al.*, 1998, p. 60-61). Utilitarizmo teorijoje teigiama, kad tam tikras veiksmas yra moraliai teisingas tada, kai tuo veiksmu padaryta nauda yra didesnė už padarytą žalą (Mallor *et al.*, 1998, p. 62). Priartinant šias teorijas prie informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo, pasakytina, kad pagal Kanto moralinę teoriją, bendrovės turėtų griežtai laikytis teisės aktų reikalavimų arba juose nustatytų principų, o pagal utilitarizmo teoriją, bendrovės galėtų nuo jų nukrypti, jei tai lemtų geresnį rezultatą arba tikslingesnę tvaraus vystymosi tikslų pasiekimą. Atsižvelgiant į tai, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniu reguliavimu siekiama viešos, pakankamos ir patikimos informacijos, svarstyti, ar nukrypimas nuo direktyvose arba standartuose išdėstytų reikalavimų galėtų geriau užtikrinti šių tikslų pasiekimą. Galima teigti, kad nukrypimas būtų naudingas tik tuo atveju, kai pateikiama daugiau informacijos nei reikia, tačiau pateikiama informacija yra susisteminta ir glausta tam, kad svarbesnė informacija neturėtų mažesnio vaidmens ataskaitoje, taip pat kai tvarumo ataskaitas rengia bendrovės, kurios to neprivalo daryti. Kita vertus, atsižvelgiant į griežtesnį reguliavimo metodą, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje išskirtus aspektus, dėl kurių turi pasisakyti bendrovės, taip pat, būsimų standartų privalomumą, laikytina, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos teisinis reguliavimo metodas yra labiau paremtas Kanto moraline teorija. Informacijos apie tvarumą neatskleidimas arba netinkamas atskleidimas, pavyzdžiui, nesilaikant informacijos apie tvarumą atskleidimo standartų, būtų laikomas teisiniu pažeidimu, nepriklausomai nuo realių jo pasekmių. Tuo tarpu Nefinansinės atskaitomybės direktyvos teisinis reguliavimo metodas, kuris iš dalies paremtas minkštąja teise, labiau paremtas utilitarizmo teorija. Pagal šį teisinį reguliavimo metodą, bendrovės gali vadovautis joms priimtinais informacijos atskleidimo standartais, gali neatskleisti visos tvarumo klausimams aktualios informacijos. Atsižvelgiant į tai, kad utilitarizmo teorija reikalauja, kad veiksmu padaryta nauda būtų didesnė už padarytą žalą, svarstyti, į kurių subjektų gaunamą naudą atsižvelgiama. Kadangi Nefinansinės atskaitomybės direktyva suteikiama daugiau lankstumo bendrovėms, galima teigti, kad gaunama nauda yra būtent bendrovėms, o kitos suinteresuotos šalys gali gauti naudą iš laisvesnio reguliavimo netiesiogiai.

Analizuojant informacijos apie tvarumą teisinio reguliavimo metodą išskiriamos dvi priešingybės: griežtąja teise paremtas reguliavimo metodas ir minkštąja teise paremtas reguliavimo metodas. Dabartinis Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas

informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimo metodas gali būti kritikuojamas, kadangi bendrovės, atskleidžiančios informaciją apie tvarumą, turi nurodyti, kad arba jos laikosi gerųjų praktikų, arba paaiškinti kodėl jų nesilaiko. Toks reguliavimo metodas gali būti laikytinas teisės aktų ir minkštosios teisės deriniu, kadangi teisės aktai kaip ir reguliuoja informacijos apie tvarumą atskleidimą, tačiau bendrovėms suteikiama daug lankstumo. Bendrovės iš esmės gali pasirinkti kurių tvarumo aspektų bendrovės valdyme laikytis, o dėl tų aspektų, kurių bendrovės nenori laikytis, galima pateikti neišsamų paaiškinimą, kadangi bendrovių teikiami paaiškinimai taip pat nėra griežčiau reguliuojami (De Luca, 2017, p. 252). Taip pat, susiduriama su atskaitomybės problema dėl pateikiamos informacijos turinio. Savanoriškose iniciatyvose nėra jokių atitikties užtikrinimo mechanizmų (Kerr *et al.*, 2009, p. 101). Pavyzdžiui, informacijos teikimo gairės bei atskiros gairės susijusios su informacija apie klimatą yra tik rekomendacinio pobūdžio, todėl už jų nesilaikymą bendrovėms negresia jokia atsakomybė. Kitos informacijos apie tvarumą atskleidimo sistemos, taikomos Europos Sąjungos ir tarptautiniu mastu, taip pat yra tik rekomendacinio pobūdžio. Teigiama, kad dauguma nacionalinių ir tarptautinių savanoriškų aplinkosaugos iniciatyvų nepadedą pakeisti bendrovių elgesio labiau nei įprastinė veikla (Kerr *et al.*, 2009, p. 97). Dėl šių priežasčių, bendrovių informacijos apie tvarumą atskleidimas iš dalies yra savanoriško pobūdžio. Toks informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimo metodas yra problematiškas, kadangi neužtikrina informacijos apie tvarumą pakankamumo ir skaidrumo, nedidina bendrovių atskaitomybės visuomenei, nepadedą siekti Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslo. Taigi, remiantis socialinės gerovės, aplinkinių interesų, moralinio minimumo, sutartinės bendrovės ir modernizuota akcininkų interesų teorijomis, pažeidžiama bendrovės ir suinteresuotų šalių interesų pusiausvyra tvarumo ataskaitų atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai, kad investuotojai ir kitos suinteresuotos šalys reikalauja vis daugiau informacijos apie tvarumo klausimus bendrovėse, atsiranda poreikis šį reguliavimo metodą pakeisti taip, kad būtų užtikrintas aukšto lygio informacijos apie tvarumą atskleidimas. Kita vertus, minkštąja teise pagrįstas teisinis reguliavimas turi ir privalumų. Griežtas teisinis reguliavimas ne visada atitinka dinamiškai besikeičiančias aplinkybes, kadangi teisės aktų priėmimui reikia laiko, taip pat, griežtas teisinis reguliavimas nėra lankstus kai reikia individualiai reaguoti į tvarumo problemas, kylančias dėl skirtingų ekonominių sektorių, bendrovių dydžių bei kitų aplinkybių (Kerr *et al.*, 2009, p. 102). Griežtas teisinis reguliavimas taip pat neatitinka bendrovių teisės

doktrinos, pagal kurią vienintelis bendrovės tikslas turėtų būti pelno siekimas, kadangi bendrovėms nustatomi papildomi tikslai – prisidėti prie tvaraus vystymosi.

Rengiant pasiūlymą dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos buvo išskirtos dvi kryptys pagal kurias būtų galima keisti informacijos apie tvarumą teisinio reguliavimo metodą. Pagal griežtąją kryptį, informacijos apie tvarumą atskleidimas turėtų būtų reguliuojamas numatant išsamius norminius atskaitomybės reikalavimus, griežtą užtikrinimą ir plačią taikymo sritį, taip siekiant patenkinti suinteresuotų šalių poreikius (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ši kryptis atitinka moralines bendrovių teisės teorijas. Tuo tarpu pagal nuolaidžią kryptį, informacijos apie tvarumą atskleidimas būtų reguliuojamas ne tokiais išsamiais atskaitomybės reikalavimais, ribotu užtikrinimu ir siauresniu subjektų ratu, taip iš dalies patenkinant suinteresuotų šalių poreikius, tačiau trumpalaikėje perspektyvoje stipriai finansiškai neapkraunant subjektų (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ši kryptis yra artimesnė ekonominėms bendrovės teisės teorijoms. Ieškant balanso tarp šių dviejų kryptų, buvo nuspręsta sugriežtinti šiuo metu galiojantį Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos reguliavimo metodą ir prilyginti bendrovių tvarumo ataskaitų teikimą finansinių ataskaitų teikimui. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos nurodoma, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siekiama užtikrinti kelis esminius informacijos apie tvarumą atskleidimo aspektus. Visų pirma, informacija apie riziką, kurią tvarumo aspektai kelia bendrovėms bei pačių bendrovių poveikį visuomenei ir aplinkai turi būti vieša ir lengvai pasiekama pasitelkiant skaitmenines technologijas (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Tai lemia privalomumą Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje numatytiems subjektams teikti informaciją apie tvarumą viešų ataskaitų forma, o ne tiesiog atsakant į pavienius investuotojų ir suinteresuotų šalių klausimus. Pateikiama informacija turi būti aktuali, palyginama ir patikima, informacijos apie tvarumą statusą prilyginant finansinės informacijos statusui (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Paminėtina, kad teisės doktrinoje nurodoma, kad griežtesnis teisinis reguliavimas dažnai apsaugo bendrovės nuo nesąžiningos konkurencijos ir suteikia teisinio tikrumo, lyginant jį su savanoriškomis iniciatyvomis (Kerr *et al.*, 2009, p. 100). Tačiau tuo pačiu, griežtesnis teisinis reguliavimas informacijos apie tvarumą atskleidimo atžvilgiu numato bendrovėms papildomus tikslus, kuriuos jos turi pasiekti, o tai neatitinka pelno didinimo teorijos, pagal kurią, vienintelis bendrovės tikslas turi būti pelno siekimas. Analizuojant griežtą teisinį reguliavimą, gali būti išskiriamos kelios jo rūšys – klasikinis įsakomasis ir kontrolinis

valstybinis reguliavimas, kuriais nustatomi standartai ir sankcijos, informacijos atskleidimo reguliavimas, kuriuo siekiama pakeisti bendrovių elgseną ir ištaisyti trūkumus bei skatinamasis reguliavimas, kuriuo bendrovės skatinamos elgtis pagal teisės akte nurodytą modelį dėl galimybės būti įvertintomis (Kerr *et al.*, 2009, p. 99). Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva turi klasikinio įsakomojo ir kontrolinio valstybinio reguliavimo požymių, kadangi pateikiami apibrėžimai dėl pateikiamos informacijos turinio, siūlomos valstybėms narėms numatyti sankcijos už informacijos apie tvarumą teisinio reguliavimo nesilaikymą. Taip pat, iš pasiūlymo dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos galima suprasti, kad nauju teisiniu reguliavimu siekiama ištaisyti senojo reguliavimo trūkumus taip pakeičiant bendrovių elgesį. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje nepastebima skatinamojo reguliavimo požymių, tačiau šis reguliavimas gali pasireikšti ateityje atskirų valstybių narių lygmeniu.

Apibendrinant, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siūlomas reguliavimo metodas yra artimas Kanto moralinei teorijai, kadangi nustatomas griežtesnis reguliavimas ir jo nesilaikymas lemia teisės pažeidimo padarymą nepriklausomai nuo realių pažeidimų padarytų pasekmių, tuo tarpu Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas teisinis reguliavimas artimesnis utilitarizmo teorijai, kadangi bendrovėms suteikiama daugiau lankstumo atskleidžiant informaciją apie tvarumą. Šiuo metu naudojamas, Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas, teisės aktų ir minkštosios teisės derinimo teisinis reguliavimo metodas gali būti laikomas problematišku, kadangi bendrovės iš esmės gali pasirinkti kurių tvarumo aspektų bendrovės valdyme laikytis ir nepatirti atskaitomybės. Nors toks teisinio reguliavimo metodas atitinka ekonomines bendrovių teisės teorijas, šiuo teisinio reguliavimo metodu neužtikrinamas informacijos apie tvarumą pakankamumas ir skaidrumas, nedidinama bendrovių atskaitomybė visuomenei. Teisinis reguliavimas paremtas moralinėmis teorijomis galėtų pagerinti bendrovių teikiamų tvarumo ataskaitų kokybę ir palyginamumą, efektyviau užtikrinti informacijos apie tvarumo klausimus pakankamumą ir skaidrumą ir taip geriau atitikti suinteresuotų šalių interesus bei tvaraus Europos Sąjungos vystymosi tikslą.

2.3. Informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai

Viena iš problemų, kilusių taikant Nefinansinės atskaitomybės direktyvą valstybėse narėse esančioms bendrovėms yra aiškių standartų dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo nebuvimas. Bendrovės, turinčios atskleisti informaciją, informaciją rengia pagal skirtingas

gaires ir dėl šios priežasties tvarumo ataskaitas yra sunku palyginti, o galėjimas palyginti skirtingų bendrovių ataskaitas yra vienas iš pagrindinių tikslų suinteresuotoms šalims. Taip pat, dėl aiškios sistemos nebuvimo pateikiama informacija gali neišpildyti suinteresuotų šalių lūkesčių. Dėl šios priežasties keliamas klausimas, kaip teisinis reguliavimas gali padėti išspręsti tvarumo ataskaitų palyginamumo ir išsamumo problemą.

Siekiant išspręsti problemą dėl informacijos pateikiamos tvarumo ataskaitose palyginamumo ir pakankamumo pagal Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvą, Europos Komisija paskelbė informacijos teikimo gaires bei atskiras gaires susijusias su informacija apie klimata, tačiau pastebėta, kad šios gairės nepakankamai pagerino tvarumo ataskaitų kokybę (Europos ekonomikos ir socialinių reikalų..., 2021). Šiose gairėse pateikta informacija apie informacijos teikimo metodus ir rekomenduojamą atskleisti informaciją, tačiau gairių neprivalomumas lemia tai, kad subjektai gali jų nesilaikyti visiškai arba laikytis jų tik iš dalies. Bendrovėms suteikiamas lankstumas atskleidžiant informaciją apie tvarumą. Taip pat, gairėse pažymėta, kad tai nėra techninis informacijos atskleidimo standartas ir subjektai gali remtis kitomis ataskaitų teikimo sistemomis. Neprivalomos gairės nepadarė reikšmingo poveikio bendrovių teikiamos nefinansinės informacijos kokybei (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Taigi, darytina išvada, kad gairės neišpildė lūkesčio sukurti vieningą sistemą informacijos dėl apie tvarumą atskleidimo bei nelėmė didesnės bendrovių atskaitomybės.

Po viešų konsultacijų dėl Nefinansinės atskaitomybės direktyvos nuostatų pakeitimo buvo pateiktas prašymas parengti Europos Sąjungos nefinansinės atskaitomybės standartus. Teigiama, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo standartų parengimas, kuriuose būtų tiksliai nustatyta kokią informaciją turi pateikti bendrovės, įneštų daugiau aiškumo ir vieningumo teikiant tvarumo ataskaitas. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos nurodyta, kad viena iš Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos naujovių, palyginus su Nefinansinės atskaitomybės direktyva, yra išsamesnis informacijos, kurią turėtų teikti bendrovės, sąrašas ir įpareigojimas informaciją teikti laikantis privalomų Europos Sąjungos informacijos apie tvarumą teikimo standartų (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Tokių standartų parengimui pritarė 80 proc. respondentų (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Dėl šios priežasties, reikalinga nustatyti, kuo informacijos apie tvarumą atskleidimo standartų teisinis reguliavimas turi skirtis nuo minėtų

gairių teisinio reguliavimo, tam, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai efektyviai užtikrintų informacijos pakankamumą ir palyginamumą.

Pažymėtina, kad kokybiška informacija turi būti subalansuota, tiksli, pateikiama laiku, aiški ir patikima (Boiral *et al.*, 2017 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 289), o kuo kokybiškesnė informacija, tuo didesnis suinteresuotų šalių pasitikėjimas (McKnight *et al.*, 2017 cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, p. 289). Informacijos apie tvarumą atskleidimo standartuose turėtų atspindėti reikalavimai pateikti glaustą, tačiau tikslią ir susistemintą informaciją. Tai galėtų būti padaryta įtvirtinant konkrečius klausimus pagal atitinkamas sritis. Pavyzdžiui, elgesio su darbuotojais ir pagarbos žmogaus teisės srityje galėtų būti pateikti klausimai dėl bendrovės taikomų papildomų naudų darbuotojams, darbuotojų lyčių lygybės bendrovėje užtikrinimo, nurodant kiek vyrų ir moterų dirba bendrovėje, bendrovės galimybių įdarbinti neįgalius asmenis. Pasiūlyme teigiama, kad į standartus turėtų būti įtraukta visa juos naudojančioms asmenims reikšminga informacija, remiantis dvejomis požiūriais į reikšmingumą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Manytina, kad standartai turėtų aiškiai išskirti kurie klausimai reikalauja dvejopo požiūrio į reikšmingumą, o kurie ne, taip pat, pateikti dvejopo požiūrio į reikšmingumą pavyzdžius. Informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai taip pat turėtų padidinti bendrovių atskaitomybę. Bendrovių atskaitomybė visuomenei būtų didesnė, jei standartuose įtvirtinti klausimai būtų ne rekomendacinio, o privalomo pobūdžio. Bendrovėms būtų sudėtinga nuslėpti daromą neigiamą poveikį, kadangi būtų privaloma pateikti informaciją dėl visų klausimų numatytų standartuose. Siekiant informacijos apie tvarumą atskleidimo statusą prilyginti finansinės informacijos atskleidimo statusui, standartai turėtų padėti informacijos apie tvarumą skaitmeninimui, palengvinti informacijos priežiūrą ir užtikrinimą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai turėtų būti paremti vieno langelio principu. Bendrovės turėtų aiškiai žinoti, kokia informacija yra aktuali suinteresuotoms šalims bei neturėtų savarankiškai ieškoti skirtingų gairių ir standartų, kad pilnai išpildytų reikalavimą atskleisti visą informaciją apie tvarumą. Pažymėtina, kad nepakankamai tikslūs reikalavimai nustatyti standartuose gali lemti tokį patį kaip informacijos teikimo gairių ir atskirų gairių, susijusių su informacija apie klimata, likimą – nepakankamą ir sunkiai palyginamą tvarumo ataskaitų informaciją, kuri nėra itin nei naudinga suinteresuotoms šalims nei bendrovėms. Pastebėtina, kad bendrovės sulaukia ir papildomų suinteresuotų šalių prašymų pateikti su tvarumu susijusią informaciją (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Šie

prašymai lemia papildomas išlaidas ir laiko sąnaudas bendrovėms. Tikėtina, kad parengti tokius standartus dėl informacijos apie tvarumo atskleidimą, kurie pilnai atsakytų į absoliučiai visus suinteresuotų šalių klausimus, neįmanoma. Kita vertus, konsultacijos su kuo didesniu suinteresuotų šalių ratu padeda nustatyti bent jau pagrindinius joms rūpimus aspektus ir taip sumažinti galimas būsimas bendrovės išlaidas ir laiko sąnaudas. Atsižvelgiant į tai, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva bus taikoma didesniajam subjektų ratui, tam, kad standartai atitiktų proporcingumo principą, kyla poreikis išskirti skirtingus standartus didelėms bendrovėms ir MVB. MVB turėtų būti pateikiama mažiau klausimų dėl informacijos apie tvarumą, tačiau abiejuose standartuose turėtų būti įtvirtintos tokios pačios klausimų sritys. Kaip minėta darbo dalyje dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo subjektų, nustatant subjektų sąrašą nebuvo išskirti didelę riziką keliantys ekonominės veiklos sektoriai darantys didelę įtaką tvarumo klausimams. Jeigu šis reguliavimas būtų pakeistas nustatant atitinkamus sektorius, standartuose galėtų būti pateikiami klausimai susiję būtent su tais ekonominės veiklos sektoriais, kuriuose veikia didelės bendrovės ir MVB, taip reikiamos informacijos pateikimą padarant dar aiškesnį ir efektyvesnį. Galima teigti, kad ekonominių sektorių išskyrimas taip pat padėtų informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinį reguliavimą padaryti lankstesnį, kadangi ne visi tvarumo aspektai gali būti aktualūs kiekvienos bendrovės veikloje.

Apibendrinant, taikant Nefinansinės atskaitomybės direktyvą problemų kėlė aiškių standartų dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo nebuvimas, dėl kurių nebuvo patenkinti nei suinteresuotų šalių, nei bendrovių poreikiai. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siekiama tai pakeisti. Darytina išvada, kad norint, jog teikiama informacija būtų lengvai palyginama ir pakankama, standartai turėtų būti privalomi subjektams, nustatyti tikslus informacijos pateikimo reikalavimus, įtvirtinti konkrečius klausimus pagal atitinkamas sritis, būti paremti vieno langelio principu. MVB taikomi standartai turėtų nustatyti tas pačias informacijos apie tvarumą sritis, tačiau sumažinti klausimų kiekį. Standartuose esantys klausimai taip pat galėtų būti skirstomi pagal ekonominius sektorius, kuriuose veikia subjektai taip suteikiant daugiau lankstumo bendrovėms.

2.4. Informacijos apie tvarumą užtikrinimas

Remiantis radikalia socialinės gerovės doktrina, bendrovė yra visuomenės skolininkė, todėl bendrovė privalo teikti naudą visuomenei, o siekiant patikrinti bendrovės gerą elgesį, siūlytina

įvesti socialinį auditą, kurio metu būtų patikrinama kaip bendrovė laikosi verslo etikos ir teisės reikalavimų (Abramavičius, Mikelėnas, 1999, p. 260-261). Ši doktrina iš dalies pasireiškia ir informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniame reguliavime. Europos Parlamento nuomone, informacijos apie tvarumą atskleidimas turėtų būti reguliuojamas įvedant privalomą auditą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Informacijos apie tvarumą auditas yra viena iš naujovių, numatyta Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos įtvirtinta, kad subjektai įpareigojami atlikti informacijos apie tvarumą užtikrinimą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Teikiamos informacijos auditas nėra visiškai naujovė, kadangi bendrovių finansinė informacija taip pat turi būti audituojama, tačiau naujas reguliavimas kelia klausimų dėl jo subjektų bei jo formos.

Visų pirma, nagrinėtinas informacijos užtikrinimo poreikis informacijos apie tvarumą teisiniame reguliavime. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos nurodoma, kad teikiamos informacijos apie tvarumą užtikrinimas padėtų užtikrinti finansinės ir tvarumo atskaitomybių ryšį ir nuoseklumą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Darytina išvada, kad tvarumo ataskaitų auditas yra viena iš priemonių prilyginti tvarumo atskaitomybę finansinei atskaitomybei. Šių atskaitomybių sulyginimas padidintų tvarumo atskaitomybės svarbą bendrovių ataskaitose ir pakeistų bendrovių požiūrį į tvarumo klausimus. Taip pat, teisinis reguliavimas, numatantis bendrovių pateikiamos informacijos patikrinimą, padidintų pateiktos informacijos skaidrumą ir taip lemtų didesnę suinteresuotų šalių pasitikėjimą. Tvarumo ataskaitos nebebūtų matomos kaip marketingo triukas, kadangi suinteresuotos šalys žinotų, kad pateikta informacija galima pasitikėti. Taigi, darytina išvada, kad privalomas informacijos apie tvarumą auditas padidintų informacijos apie tvarumą atskleidimo naudą suinteresuotoms šalims ir bendrovių atskaitomybę.

Kita vertus, atsižvelgiant į tvarumo ir finansinės informacijos skirtumus, keliamas klausimas, kaip turėtų vykti informacijos apie tvarumą auditas. EESRK pateiktoje nuomonėje nurodoma, kad siekiant užtikrinti aukštą informacijos apie tvarumą kokybę ir patikrinamumą itin svarbus informacijos apie tvarumą užtikrinimo lygis (Europos ekonomikos ir socialinių reikalų..., 2021). Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos išskiriamos dvi užtikrinimo lygių alternatyvos: ribotas informacijos užtikrinamumas ir pakankamas informacijos užtikrinamumas. Ribotu informacijos užtikrinimu reikalaujama, kad užtikrinimą atliekantis subjektas patikrintų teikiamos informacijos apie tvarumą atitikimą informacijos apie tvarumą atskleidimo standartams, procesą, kurio laikosi bendrovės nustatydamos teikiamą

informaciją, teikiamos informacijos ženklimą ir rodiklius (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ribotas užtikrinimas išreiškiamas neiginiu: subjektas nenustatė jokių aplinkybių, pagal kurias būtų galima manyti, kad tikrinta informacija klaidinga (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ribotas informacijos užtikrinimas nepareikalautų daug pastangų iš auditorių, taip pat, galima manyti, kad bendrovėms kainuotų mažiau, todėl labiau atitiktų ekonominę bendrovės tikslų teoriją. Kita vertus, toks informacijos užtikrinimo būdas pilnai neatitiktų suinteresuotų šalių interesų, informacijos apie tvarumą skaidrumo lygis nebūtų toks aukštas, kaip norėtųsi suinteresuotoms šalims. Tuo tarpu pakankamo užtikrinimo metu nagrinėjamos bendrovės vidaus kontrolės priemonės, atliekamos išsamios procedūros ir dėl šios priežasties pakankamas užtikrinimas pasireiškia teiginiu pateikiant konkrečią subjekto nuomonę, kurioje aptariama teikiamos informacijos atitiktis standartams, bendrovės taikomi procesai ir atitiktis reikalavimui ženklini informaciją apie tvarumą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Šis informacijos užtikrinimo būdas atitiktų suinteresuotų šalių interesus, taip pat, prilygintų informacijos apie tvarumą auditą prie finansinės informacijos audito. Kita vertus, toks informacijos apie tvarumą užtikrinimas neatitiktų ekonominės teorijos, pareikalautų daugiau lėšų iš bendrovių, taip pat, daugiau auditorių darbo bei galbūt netgi papildomų mokymų. Šiuo metu planuojama, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimas pasižymės ribotu informacijos užtikrinimu, kuris iš esmės bendrovėms trumpalaikėje perspektyvoje kainuos mažiau, tačiau ne taip gerai patenkins suinteresuotų šalių interesus, o ateityje bus svarstoma pereiti prie pakankamo užtikrinimo.

Atsižvelgiant į norus geriau užtikrinti suinteresuotų šalių interesus ir tvarumo atskaitomybės prilyginimą finansinei atskaitomybei, perėjimui prie pakankamo informacijos užtikrinimo reikalingas pakankamo užtikrinimo teisinis reguliavimas. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos siūloma įvesti papildomus standartus, kurie būtų skirti būtent informacijos apie tvarumą užtikrinimui. Iki standartų įvedimo, tai reiškia, kad ir ribotam informacijos užtikrinimui, valstybės narės gali taikyti nacionalinius užtikrinimo standartus, kuriuose būtų nustatytos procedūros, kurias reikia atlikti, kad būtų tinkamai parengtos užtikrinimo išvados (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Toks teisinis reguliavimas iš dalies yra problematiškas. Nepaneigtina, kad informacijos apie tvarumą audito įvedimas padidintų tvarumo ataskaitų skaidrumą, tačiau keliamas klausimas, ar reikia atskirų standartų informacijos užtikrinimui, ar dalis dėl informacijos apie tvarumą užtikrinimo negalėtų būti pateikta kartu su informacijos apie tvarumą atskleidimo standartais. Atskirų

standartų parengimas sukurtą situaciją, kuomet bendrovės turėtų remtis keliais skirtingais šaltiniais ir galimai padidintų neaiškumą teisiniame informacijos apie tvarumą atskleidimo reguliavime. Darytina išvada, kad vienu, viską apimančių standartų parengimas geriau atitiktų bendrovių interesus. Taip pat, vienu viską apimančių standartų parengimas geriau atitiktų ir pačių užtikrinimą vykdančių subjektų interesus, kadangi bet kuriuo atveju, tikrinant pateiktą informaciją, auditoriai turės remtis ir parengtais informacijos apie tvarumą atskleidimo standartais.

Teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tvarumą užtikrinimo kelia problemų ir dėl užtikrinimo subjektų. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos į šią problemą atsižvelgiama. Išskiriamos dvi užtikrinimą galinčios atlikti subjektų grupės. Pirmoji grupė yra auditoriai ir audito įmonės. Pagal pateiktą pasiūlymą, valstybės narės turi užtikrinti, kad auditoriai įgytų reikiamų žinių apie informacijos apie tvarumą užtikrinimą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Kol kas negalima pasakyti, ar valstybių narių užtikrinimas turi pasireikšti papildomais mokymams auditoriams, ar užtikrinimas reikalauja papildomo auditorių atestavimo. Antroji išskiriama grupė – nepriklausomi užtikrinimo paslaugų tiekėjai. Atsižvelgiant į tai, kad kyla audito rinkos koncentracijos rizika, dėl kurios gali padidėti audito mokesčiai, siūlytina valstybėms narėms akredituoti nepriklausomus užtikrinimo paslaugų teikėjus (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Nepriklausomų užtikrinimo paslaugų teikėjų statusas šiuo atveju šiek tiek skiriasi nuo auditorių statuso. Nepriklausomas užtikrinimo paslaugų teikėjas yra atitikties vertinimo įstaiga, akredituota pagal 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 765/2008 nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus ir panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 339/93, konkrečiai atitikties vertinimo veiklai vykdyti (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos įtvirtinta, kad valstybės narės gali suteikti įgaliojimus atlikti informacijos apie tvarumą užtikrinimą nepriklausomiems užtikrinimo paslaugų teikėjams, kurie pagal teisės aktus nėra auditoriai ar audito įmonės, siekiant leisti bendrovėms rinktis iš didesnio skaičiaus užtikrinimo paslaugų teikėjų (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Valstybės narės privalo užtikrinti, kad visiems subjektams, kurie pagal teisės aktų reikalavimus gali teikti nuomonę dėl teikiamos informacijos apie tvarumą užtikrinimo, būtų nustatyti nuoseklūs reikalavimai (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Taigi,

paliekama teisė valstybėms narėms pačioms nustatyti nuoseklius reikalavimus nepriklausomiems užtikrinimo paslaugų teikėjams.

Apibendrinant, galima teigti, kad siūlomame informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniame reguliavime pasireiškia socialinės gerovės doktrina, kadangi Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje siekiama nustatyti privalomą informacijos apie tvarumą užtikrinimą. Tvarumo ataskaitų auditas sulygintų tvarumo atskaitas ir finansines atskaitas, padidintų tvarumo atskaitomybės svarbą ir pakeistų bendrovių požiūrį į tvarumo klausimus. Taip pat, privalomas auditas padidintų skaidrumą ir lemtų didesnę suinteresuotų šalių pasitikėjimą. Kol kas numatoma iš bendrovių reikalauti tik riboto užtikrinimo, kuris labiau atitiktų bendrovių interesus, tačiau ateityje bus siekiama pereiti prie pakankamo užtikrinimo, kuris geriau patenkintų suinteresuotų šalių interesus, tačiau bendrovėms kainuotų brangiau. Teisinis reguliavimas dėl pakankamo užtikrinimo yra iš dalies problematiškas, kadangi planuojama parengti atskirus užtikrinimo standartus. Problemų randama ir dėl užtikrinimą galinčių atlikti subjektų, kadangi kyla audito rinkos koncentracijos rizika, tačiau tai siekiama išspręsti siūlant bendrovėms rinktis nepriklausomus užtikrinimo paslaugų teikėjus.

3. INFORMACIJOS APIE TVARUMĄ ATSKLEIDIMO PROBLEMATIKA

3.1. Dvigubo reikšmingumo principas tvarumo ataskaitose

Vadovaujantis utilitarizmo doktrina, bendrovių veikla gali būti laikoma moraliai teisinga kai iš veiklos gaunama nauda yra didesnė už padarytą žalą (Mallor et al., 1998, p. 62). Remiantis tiek šiuo metu galiojančiu reguliavimu esančiu Nefinansinės atskaitomybės direktyvoje, tiek reguliavimu įtvirtintu pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos, bendrovės turi atskleisti informaciją apie tvarumą remiantis dvigubo reikšmingumo principu. Atsižvelgiant į tai, keliamas klausimas kaip dvigubo reikšmingumo principas turi atsispindėti bendrovėms atskleidžiant informaciją apie tvarumą.

Prievolė teikti informaciją apie tvarumą remiantis dvigubo reikšmingumo principu kelia klausimų suinteresuotiems subjektams (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Nefinansinės atskaitomybės direktyvos 1 straipsnyje įtvirtinta, kad bendrovės, kurioms taikoma Nefinansinės atskaitomybės direktyva, į pranešimą įtraukia nefinansinę ataskaitą, kurioje tiek, kiek būtina pokyčiams, veiklos rezultatams, būklei ir bendrovės ar grupės veiklos poveikiui suprasti, pateikiama informacija bent dėl aplinkos reikalų, socialinių ir su personalu susijusių reikalų, pagarbos žmogaus teisėms, kovos su korupcija ir kyšininkavimu klausimų (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva..., 2014). Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos įtvirtinta, kad bendrovės, kurioms būtų taikoma Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva, į pranešimą įtraukia informaciją, reikalingą įmonės poveikiui tvarumo klausimams suprasti, ir informaciją, reikalingą poveikiui, kurį įmonės veiklos pokyčiams, veiklos rezultatams ir būklei turi tvarumo klausimai, suprasti. Lyginant šiuos direktyvų straipsnius, darytina išvada, kad pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos dvigubo reikšmingumo principas yra apibrėžiamas aiškiau. Išskiriamos dvi skirtingos perspektyvos: bendrovės poveikis tvarumo klausimams ir tvarumo klausimų poveikis bendrovei, jos pokyčiams, rezultatams ir būklei. Taigi, bendrovės turi nurodyti padarytą žalą ir gaunamą naudą abiem perspektyvomis. Pasiūlymo dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos 25 konstatuojamoje dalyje atskleidžiama, kad atlikus įmonių atskaitomybės tinkamumo patikrą padaryta išvada, kad dvigubo reikšmingumo principas dažnai yra netinkamai suprantamas ir taikomas, todėl būtina paaiškinti kaip bendrovės turėtų atskirai apvarstyti į abi perspektyvas ir atskleisti informaciją reikšmingą abiem požiūriais bei

tik vienu požiūriu (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Ši padaryta išvada iškelia papildomą klausimą – kaip bendrovės turėtų atskirti informacijos atskleidimą abiem požiūriais ir vienu požiūriu. Svarstyтина, ar ši išvada reiškia, kad tam tikri tvarumo klausimai yra aktualūs tik iš vienos perspektyvos, ar visi klausimai turėtų būti nagrinėjami atsižvelgiant į abi perspektyvas, kitaip tariant ar dvigubo reikšmingumo principas taikytinas visos tvarumo ataskaitos lygiu ar pavienių klausimų lygiu.

Vadovaujantis Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos 1 straipsniu, subjektai, kuriems taikomas šis reguliavimas, pateikia toliau nurodytą informaciją: a) trumpą bendrovės verslo modelio bei strategijos aprašymą, kuriame taip pat būtų nurodytas atsparumas rizikai, galimybės, planai susiję su tvarumo klausimais bei kaip juose atsižvelgiama į bendrovės suinteresuotųjų subjektų interesus ir bendrovės poveikį tvarumo klausimams, kaip bendrovės strategija įgyvendinta tvarumo klausimų atžvilgiu; b) bendrovės tikslų, susijusių su tvarumo klausimais, ir padarytos pažangos siekiant tų tikslų aprašymą; c) administracinių, vadovybės ir priežiūros organų vaidmens tvarumo klausimų atžvilgiu aprašymą; d) bendrovės politikos, susijusios su tvarumo klausimais, aprašymą; e) išsamaus patikrinimo proceso, įgyvendinamo tvarumo klausimų atžvilgiu, pagrindinio faktinio arba galimo neigiamo poveikio, susijusio su bendrovės vertės grandine, visų veiksmų, kurių bendrovė ėmėsi siekiant užkirsti kelią faktiniam arba galimam neigiamam poveikiui, jį sušvelninti arba ištaisyti, ir tokių veiksmų rezultatų aprašymus; f) pagrindinių rizikų susijusių su tvarumo klausimais ir tų rizikų valdymo būdų aprašymą; g) rodiklius, susijusius su atskleidžiama informacija (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Pastebėtina, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje reikalavimai atskleidžiamai informacijai yra labiau detalizuoti, todėl galima daryti prielaidas kuriems klausimams gali būti taikomas dvigubo reikšmingumo principas. Pagal detalizuotus reikalavimus informacijai, dvigubo reikšmingumo principas gali būti taikomas informacijai, nurodytai a, b, c ir d punktuose, tuo tarpu e, f ir g punktams dvigubo reikšmingumo principo taikymas būtų apsunkintas. Punktas e išskirtinai susijęs su patikrinimo ir neigiamų rezultatų ištaisymo aspektu. Patikrinimas, skirtingai nei bendrovės neigiamų veiksmų sukeltų padarinių ištaisyimas, nedaro tiesioginės įtakos išorei, todėl patikrinimo proceso aprašyti negalima remiantis išoriniu reikšmingumu. Punktas f yra išskirtinai susijęs su rizikomis bendrovei, todėl sprendžiama tik dėl išorės poveikio bendrovei. Galiausiai, punktas g yra susijęs su konkrečiais rodikliais, todėl jo atskleidimas remiantis dvigubo reikšmingumo principu tiesiogiai priklauso nuo pačių rodiklių ir kas juos lėmė – išorės poveikis bendrovei ar bendrovės poveikis išorei.

Kita vertus, negalima paneigti, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai galėtų geriau išsklaidyti abejones dėl informacijos atskleidimo remiantis dvigubo reikšmingumo principu.

Apibendrinant, dvigubo reikšmingumo principas tvarumo informacijos atskleidimo požiūriu nėra visiškai naujas, tačiau jo taikymas vis dar kelia klausimų. Remiantis dvigubo reikšmingumo principu, tvarumo ataskaitose turi atsispindėti kaip tvarumo klausimai veikia pačią bendrovę (vidinis reikšmingumas arba išorės poveikis bendrovei) ir kaip bendrovės vykdoma veikla ir priimami sprendimai veikia aplinką bei suinteresuotus asmenis (išorinis reikšmingumas arba bendrovės poveikis išorei). Darytina išvada, kad dvigubo reikšmingumo principas nėra taikomas visai ataskaitai, o tik atskiriems tvarumo klausimams, kadangi ne visiems klausimams būdingas ir išorinis, ir vidinis reikšmingumas. Siekiant aiškumo, dvigubo reikšmingumo principo taikymas tvarumo ataskaitose turėtų būti detalčiau išaiškintas informacijos apie tvarumą atskleidimo standartuose.

3.2. Atsakomybė už informacijos apie tvarumą nepateikimą

Atsakomybė galima tik visuomenėje (Baublys *et al.*, 2012, p. 469). Socialinė atsakomybė yra nuolatinis įsipareigojimas visuomenei suvokiant, kad leidimas visuomenėje egzistuoti įpareigoja laikytis nustatytų pareigų vardan visuomenės stabilumo (Baublys *et al.*, 2012, p. 469). Subjektai, kuriems taikoma Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva, privalo laikytis jiems nustatytų pareigų dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo. Tai, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva įtvirtina privalomą atsakomybės taikymą subjektams reiškia, kad nepateikiant tvarumo ataskaitų arba pateikiant klaidingas tvarumo ataskaitas, padaroma žala visuomenei.

Privalomas informacijos apie tvarumą atskleidimas lemia tai, kad bendrovės, kurios privalo šią informaciją atskleisti, neįvykdžiusios atskleidimo ar su juo susijusios prievolės, padaro teisės pažeidimą. Laikytina, kad privalomas tvarumo ataskaitų teikimas lemia nesąžiningų subjektų nubaudimą ir netiesiogiai veikia geresnius tvarumo problemų sprendimus nei tai būtų padaroma savarankiškais priemonėmis (Kerr *et al.*, 2009, p. 100). Atsižvelgiant į Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje įtvirtintas nuostatas, galima išskirti šiuos pagrindinius pažeidimus: informacijos apie tvarumą nepateikimas, informacijos apie tvarumą pateikimas nesilaikant standartų, informacijos apie tvarumą neužtikrinimas arba

klaidingas užtikrinimas. Atsižvelgiant į skirtingus pažeidimų pobūdžius, galima manyti, kad atsakomybė už šiuos pažeidimus turėtų būti diferencijuojama. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje kaip atgrasymo nuo teisės pažeidimo priemonė įtvirtinta tai, kad valstybės narės turėtų numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas, taikomas už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą, pažeidimus ir imtūsi visų būtinų priemonių jų įgyvendinimui užtikrinti (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Nustatant sankcijų rūšį ir dydį, turėtų būti atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę, atsakingo subjekto atsakomybės laipsnį, finansinį patikimumą, gauto pelno arba išvengtų nuostolių dydį, bendradarbiavimo su valdžios institucija lygį, ankstesnius pažeidimus ir trečiųjų šalių patirtus nuostolius (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva nustato, kad valstybės narės turėtų numatyti bent šias administracines priemones: a) viešą pranešimą, kuriame būtų nurodomas atsakingas subjektas ir pažeidimo pobūdis; b) nurodymą nutraukti veiksmus, kuriais daromas pažeidimas ir tų veiksmų nekartoti; c) pinigines sankcijas (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje nėra išskiriamos sankcijos pagal pažeidimo pobūdį, tačiau kartu paminėtina, kad siūlytinos administracinės priemonės gali būti taikomos beveik visais atvejais. Pastebėtina, kad bendrovių teisės reguliavimo sistemos dažnai susiduria su reikalavimų nesilaikymu dėl netinkamų sankcijų bei politinės valios užtikrinti vykdymą (Kerr *et al.*, 2009, p. 101). Taip pat, bendrovės gali daryti teisės pažeidimus jei pažeidimo padarymas reikštų nedidelę riziką bei potencialią naudą, o sankcijos būtų švelnios (Mallor *et al.*, 1998, p. 68). Svarstyтина, ar viešas pranešimas gali būti laikytinas pakankamu atgrasymu nuo teisės pažeidimo padarymo. Viešas pranešimas gali lemti subjektų prekės ženklo įvaizdžio pablogėjimą, tačiau siūlytina viešą pranešimą naudoti kartu su kitomis priemonėmis, nes vien informacijos apie pažeidimą paskelbimas neištaisytų padaryto teisės pažeidimo. Toliau, išskiriamas nurodymas nutraukti veiksmus ir tų veiksmų nekartoti. Nors ši administracinė priemonė orientuota į pažeidimo ištaisymą, nurodymas nutraukti veiksmus ir tų veiksmų nebekartoti siejamas su tęstinio pobūdžio veiksmais. Nors tvarumo ataskaitų teikimas yra tęstinis procesas, pati tvarumo ataskaita yra vienkartinio pobūdžio – pateikiama vieną kartą per nustatytą laikotarpį ir nebekeičiama. Galima manyti, kad šia administracine priemone siekiama subjektą įpareigoti ateičiai, pavyzdžiui, pateikus tvarumo ataskaitą su netinkamu užtikrinimu, subjektui būtų nurodoma ateityje pateikti tvarumo ataskaitą su tinkamu užtikrinimu. Tačiau darytina išvada, kad ši administracinė priemonė iš esmės gali būti sunkiai pritaikoma, kadangi

išskirti pagrindiniai pažeidimai pasireiškia subjektų neveikimu arba netinkamu veikimu, kuris nėra ilgalaikis tęstinis veiksmas. Galiausiai, piniginės sankcijos, pavyzdžiui baudos skaičiuojamos nuo bendrovių gauto pelno, gali atgrasyti bendroves nuo teisės pažeidimo padarymo. Tačiau šios sankcijos siekia tik atgrasyti ir nubausti bendroves, kai tuo tarpu turėtų kartu būti siekiama ir pareikalauti teisinės pareigos atlikimo, ištaisyti padarytą teisės pažeidimą. Taigi, darytina išvada, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje įtvirtinti siūlymai valstybėms narėms dėl administracinių priemonių yra labiau atgrasomojo pobūdžio, tuo tarpu siekiant visuomenės stabilumo ir žalos ištaisymo, reikalinga subjektų atsakomybė ištaisant padarytus pažeidimus.

Atsižvelgiant į tai, kad atsakomybė už prievolių, susijusių su informacijos apie tvarumą atskleidimu neįvykdymą arba netinkamą įvykdymą turėtų būti orientuota ir į pažeidimų ištaisymą, siūlytinos toliau nurodytos priemonės: įpareigojimas pateikti tvarumo ataskaitą, pateikti informacijos apie tvarumą užtikrinimą, ištaisyti klaidas, atlyginti padarytą žalą. Šios priemonės gali būti diferencijuojamos pagal pažeidimo pobūdį. Bendrovėms neatskleidus informacijos apie tvarumą, galėtų būti taikomas įpareigojimas pateikti tvarumo ataskaitą, nepateikus užtikrinimo – įpareigojimas pateikti užtikrinimą. Šios priemonės taip pat galėtų būti derinamos su piniginėmis sankcijomis. Kai informacija apie tvarumą pateikiama nesilaikant privalomų standartų, galėtų būti taikomas įpareigojimas ištaisyti klaidas tvarumo ataskaitoje. Pastebėjus klaidingą informaciją, bendrovėms galėtų būti išsiunčiamas pranešimas ir pareikalaujama informaciją paaiškinti arba ją ištaisyti. Toks klaidų ištaisymas taip pat turėtų būti viešai pranešamas, kad akcininkai ir kiti investuotojai bei suinteresuotos šalys galėtų žinoti apie pasikeitusius duomenis. Įpareigojimas atlyginti žalą turi šiek tiek kitokį statusą nei kitos išvardintos priemonės, kadangi tam reikėtų ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimo. Investuotojai teoriškai galėtų ginčytis dėl jiems padarytos žalos informacijos apie tvarumą neatskleidimu, tačiau tokia žala gan sunkiai įrodoma praktiškai. Tuo tarpu jei būtų klaidingai atliktas informacijos apie tvarumą užtikrinimas ir dėl to investuotojai priimtų sprendimą investuoti, tačiau paaiškėtų, kad pateikta informacija nebuvo teisinga, teoriškai būtų galima ginčus nagrinėjančios institucijos prašyti taikyti restituciją bei prašyti žalos atlyginimo ir ši žala būtų lengviau įrodoma.

Apibendrinant, vadovaujantis Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva, informacijos apie tvarumą neatskleidimu arba netinkamu atskleidimu padaromas teisės pažeidimas ir žala visuomenei. Pagrindiniais pažeidimais galėtų būti laikomas informacijos apie tvarumą

nepateikimas ar pateikimas nesilaikant standartų, neužtikrinimas arba klaidingas užtikrinimas. Subjektams taikoma atsakomybė už šiuos pažeidimus turėtų būti diferencijuojama pagal tai koks pažeidimas padarytas. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje įtvirtintos administracinės priemonės yra labiau atgrasomojo pobūdžio nei pažeidimų ištaisymo. Dėl šios priežasties, valstybės narės turėtų numatyti papildomas priemones, pavyzdžiui, įpareigojimus pateikti tvarumo ataskaitą, užtikrinimą, ištaisyti klaidas, atlyginti padarytą žalą.

3.3. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos santykis su kitais Europos Sąjungos aktais ir tarptautiniais standartais

Kaip ir kiekvienas teisės aktas, siūloma Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva neveiktų vakuume. Informacijos apie tvarumą atskleidimas Europos Sąjungoje esančiose bendrovėse yra susijęs ir su informacijos apie tvarumą atskleidimu tarptautiniu mastu. Taip pat, informacijos apie tvarumą atskleidimas yra Europos Sąjungos tvaraus finansavimo strategijos dalis. Dėl šių priežasčių, keliami klausimai, koks yra Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos santykis su kitais Europos Sąjungos aktais ir tarptautiniais standartais.

Siekiant konvergencijos bendrovių valdyme, didžioji dalis bendrovių teisės išsivysčiusių rinkų jurisdikcijose labai suvienodėjo, todėl tikimasi, kad ir toliau bus artėjama prie vieno standartinio modelio (Hansmann, Kraakman, 2001 cituota De Luca, 2017, p. 237). Tai pritaikoma ir informacijos apie tvarumą atskleidimui. Europos Sąjunga palaiko informacijos apie tvarumą teikimo standartų konvergenciją ir suderinimą pasauliniu mastu, kadangi manoma, kad tai duos naudos bendrovių teisei (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Kaip viena iš tarptautinių iniciatyvų informacijos apie tvarumą atskleidime išskiriami neprivalomo pobūdžio Pasaulinės atskaitomybės iniciatyvos standartai. Pasaulinės atskaitomybės iniciatyvos standartai naudojami tarptautiniu mastu. Šiuose standartuose nustatyti principai ir rodikliai, kuriuos bendrovės bei vyriausybės ir nevyriausybės organizacijos gali naudoti savo ekonominiams, aplinkosauginiams ir socialiniams rodikliams vertinti ir juos atskleisti (Kerr *et al.*, 2009, p. 279). Pažymėtina, kad rengiant tiek Nefinansinės atskaitomybės direktyvą, tiek Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą, į šiuos standartus buvo atsižvelgta. Pabrėžtina, kad šiuo metu svarstomos ir kitos tarptautinės iniciatyvos. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos skelbiama, kad Europos Komisija remia Finansinio stabilumo tarybos ir kitų subjektų iniciatyvas, kuriomis siekiama tarptautinio

įsipareigojimo parengti preliminarius pasaulinius standartus (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Tai reiškia, kad informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimas dar nėra tobulas ir ateityje informacijos apie tvarumą atskleidimas keisis tiek Europos Sąjungos, tiek tarptautiniu lygmeniu. Nors ir nėra aišku, kada šie pasikeitimai įvyks, bendrovės atsiduria neaiškioje zonoje. Dinamiškas reguliavimo keitimas neleidžia bendrovėms įprasti prie dabartinių informacijos atskleidimo standartų ir patobulinti tvarumo ataskaitas jų lygmeniu, taip pat, sukelia papildomų išlaidų bei ataskaitų palyginamumo problemas.

Europos Sąjungos tvaraus finansavimo strategija grindžiama Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyva, Informacijos atskleidimo reglamentu bei Taksonomijos reglamentu (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Priėmus Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvą, ji taip pat būtų įtraukiama į Europos Sąjungos tvaraus finansavimo strategijos pagrindą. Šiais teisiniais dokumentais siekiama užtikrinti nuolatinį prieinamumą prie aiškios, skaidrios ir palyginamos informacijos apie tvarumą (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Atsižvelgiant į tai, šie teisės aktai turi derėti tarpusavyje. Pavyzdžiui, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siekiama užtikrinti, kad tvarumo ataskaitoms nustatyti reikalavimai derėtų su Taksonomijos reglamentu, kadangi jame nustatoma aplinkos atžvilgiu tvarios ekonominės veiklos klasifikavimo sistema ir subjektai įpareigojami atskleisti su tvarumu susijusius veiklos masto rodiklius (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Pažymėtina, kad subjektai, atskleisdami informaciją apie tvarumą, atskleis duomenis svarbius atskaitomybei pagal Taksonomijos reglamentą (Giacomelli, 2021, p. 6). Tačiau šie teisės aktai nėra vieninteliai su kuriais siekiama suderinamumo. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos taip pat atsižvelgiama į Europos Komisijos įsipareigojimą kovoti su klaidinančiais ekologiškumo teiginiais, remti subjektus rengiančius standartizuotą gamtinio kapitalo apskaitos praktiką, siekti griežtesnio principo dėl darbo užmokesčio už vienodos vertės darbą moterims ir vyrams taikymo, lyčių pusiausvyros gerinimo valdybose (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Vienas esminių dalykų kurių siekiama informacijos apie tvarumą atskleidimo teisiniu reguliavimu – informacijos apie tvarumą skaitmeninimas Europos Sąjungos mastu. Ketinama pateikti pasiūlymą dėl teisės akto, kuriuo būtų sukurta Europos Sąjungos skaitmeninės prieigos platforma, skirta viešai finansinei ir tvarumo informacijai (Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos..., 2021). Toks teisės aktas pagerintų investuotojų ir kitų suinteresuotų šalių padėtį. Turint vieną skaitmeninę informacinę sistemą,

investuotojai ir kitos suinteresuotos šalys galėtų lengviau rasti informaciją, taip pat, informaciją gali būti lengviau palyginti.

Apibendrinant, teigiama, kad Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva siekiama didesnės bendrovių teisės konvergencijos tarptautiniu mastu bei aiškesnės ir suderintos informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo Europos Sąjungos lygmeniu. Manytina, kad keičiantis pasauliniams standartams, toliau keisis ir informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje. Dinamiškas informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinis reguliavimas kelia problemų bendrovėms, taip pat, neužtikrina suinteresuotų šalių interesų dėl informacijos apie tvarumą palyginamumo.

IŠVADOS

1. Informacijos apie tvarumo klausimus atskleidimas yra reikšmingas dėl bendros Europos Sąjungos rinkos ekonomikos, nes tvarus bendrovių valdymo modelis lemia tvarų ekonomikos augimą. Siekiant tvaraus Europos Sąjungos vystymosi tikslo vis svarbesnėmis tampa tvarumo ataskaitos, naudojamos kaip priemonė užtikrinti bendrovių tvarios valdysenos laikymąsi ir atskaitingumą tvarumo klausimais. Informacijos apie tvarumą atskleidimu siekiama užtikrinti informacijos vertinamumą, palyginamumą, pakankamumą ir skaidrumą, akcininkų ir kitų suinteresuotų šalių interesus, suderinti bendrovių pelningumą su visuomenine gerove. Informacijos apie tvarumą atskleidimas daro įtaką akcininkų ir kitų investuotojų bei kitų suinteresuotų šalių priimamiems sprendimams ir jų požiūriui į bendrovę. Tam, kad informacijos apie tvarumą atskleidimas atneštų kuo daugiau naudos visoms šalims nepažeisdamas kitų šalių interesų, privaloma rasti kompromisą tarp bendrovių ir suinteresuotų šalių interesų. Sprendžiant kompromiso klausimą, negalima paneigti svarbiausio bendrovės tikslo – pelno siekimo, todėl akcininkų ir kitų investuotojų interesai turėtų būti aukščiau nei kitų suinteresuotų šalių. Numatant papildomas pareigas ar tikslus bendrovėms nei tik pelno siekimas, informacijos apie tvarumą atskleidimas gali daryti įtaką bendrovių elgesiui, tačiau daroma įtaka taip pat priklauso nuo teisinio reguliavimo metodo.

2. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva norima išplėsti subjektų, kuriems taikoma Nefinansinės atskaitomybės direktyva, ratą, siekiant geriau patenkinti suinteresuotų šalių interesus ir tikslingiau užtikrinti tvaraus vystymosi tikslo siekimą, tačiau subjektų rato išplėtimas gali būti kritikuojamas dėl sektorių, kuriuose veikiančios bendrovės daro didelę įtaką tvarumo klausimams, neišskyrimo. Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva pasižymi griežtu teisinio reguliavimo metodu ir yra artimesnė Kanto moralinės teorijos idėjoms, kadangi įtvirtinami subjektams privalomi informacijos apie tvarumą atskleidimo standartai bei informacijos apie tvarumą užtikrinimas, nustatoma atsakomybė už informacijos apie tvarumą neatskleidimą arba netinkamą atskleidimą, tuo tarpu Nefinansinės atskaitomybės direktyva remiasi griežtosios ir minkštosios teisės reguliavimo metodų derinimu ir yra artimesnė utilitarizmo teorijai. Griežtesnis teisinis reguliavimas yra naudingas suinteresuotoms šalims, tačiau gali kelti problemų bendrovėms dėl mažesnio lankstumo lyginant su Nefinansinės atskaitomybės direktyva.

3. Pasiūlyme dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos pastebimos kelios problematiškos vietos. Pirma, bendrovės turi atskleisti informacija remiantis dvigubo

reikšmingumo principu, pagal kurį, tvarumo ataskaitose turi atsispindėti kaip tvarumo klausimai veikia pačią bendrovę ir kaip bendrovės vykdoma veikla ir priimami sprendimai veikia aplinką bei suinteresuotus asmenis, tačiau dvigubo reikšmingumo principas Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje nėra atskleidžiamas. Antra, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvoje įtvirtintos siūlomos administracinės priemonės yra labiau atgrasomojo pobūdžio nei pažeidimų ištaisymo, todėl nevisiškai atitinka suinteresuotų šalių interesus. Galiausiai, keičiantis pasauliniams standartams, keisis ir teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tvarumą atskleidimo Europos Sąjungoje, o dinamiški pokyčiai didina bendrovių teisinį neužtikrintumą bei netenkina suinteresuotų šalių interesų dėl informacijos apie tvarumą palyginamumo.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai

1. 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje;
2. 2014 m. spalio 22 d. buvo parengta Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2014/95/ES kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo;
3. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB;
4. 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos, Tarpinstitucinio susitarimo, ES ekonomikos gaivinimo priemonės ir Reglamentas dėl teisinės valstybės principo (2020/2923(RSP));
5. 2013 m. vasario 6 d. Europos Parlamento rezoliucija „Įmonių socialinė atsakomybė. Atskaitingas, skaidrus ir atsakingas įmonių elgesys ir tvarus augimas“ (2012/2098(INI));
6. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui „Europos žaliasis kursas“;
7. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui „II bendrosios rinkos aktas. Drauge už naują augimą“;
8. Pasiūlymas dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos kuria dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo iš dalies keičiamos direktyvos 2013/34/ES, 2004/109//EB, 2006/43/EB ir Reglamentas (ES) Nr. 537/2014;
9. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo iš dalies keičiamos direktyvos 2013/34/ES, 2004/109//EB, 2006/43/EB ir Reglamentas (ES) Nr. 537/2014;

Specialioji literatūra

10. Abramavičius, A., Mikelėnas, V., 1999, *Įmonių vadovų teisinė atsakomybė*, Teisinės informacijos centras;
11. Armour, J., *et al.*, 2017, *Foundations of Corporate Law*, European Corporate Governance Institute;
12. Baublys, L., *et al.*, 2012, *Teisės teorijos įvadas (2-as leidimas)*, Mes;
13. Birkmose, H., 2018, *From shareholder rights to shareholder duties – a transformation of EU corporate governance in a sustainable direction?* Intereulaweast Vol. V (2);
14. Boiral *et al.*, 2017, *Assessing and Improving the Quality of Sustainability Reports: The Auditors' Perspective*, Journal of Business Ethics, cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
15. De Luca, N., 2017, *European Company Law: Texts, Cases and Materials*, Cambridge University Press;
16. Friedman, M., 1970, *The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*, The New York Times Magazine;
17. Gelb, D.S., Zarowin, P., 2002, *Corporate disclosure policy and the informativeness of stock prices*, Review of Accounting Studies, cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
18. Giacomelli, A., 2021, *EU Sustainability Taxonomy for non-financial undertakings: summary reporting criteria and extension to SMEs*, Departament of Economics Ca' Foscari University of Venice;
19. Greičius, R., 2007, *Privataus juridinio asmens vadovo fiduciarinės pareigos*, Teisinės informacijos centras;
20. Hales, J., *et al.*, 2016, *Becoming Sustainable: A Rational Decision Based on Sound Information and Effective Processes?* Journal of Management Accounting Research, 28(2), cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;

21. Hansmann, H., Kraakman, R., 2001, *The End of History for Corporate Law*, 89 Geo. L.J. cituota De Luca, 2017, *European Company Law: Texts, Cases and Materials*, Cambridge University Press;
22. Hassan, A., *et al.*, 2015, *Impact of Individual Values on Investor Decision Making: A Case of Lahore Stock Exchange*, International Review of Management and Business Research, 4(1) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
23. Kahneman, D., Tversky, A., 2013 *Choices, Values, and Frames*, American Psychologist 39(4) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
24. Kerr, M., *et al.*, 2009, *Corporate Social Responsibility: A Legal Analysis*, Lexis Nexis;
25. Kolk, A., 2008, *Sustainability, Accountability and Corporate Governance: Exploring Multinationals' Reporting Practices*, Business Strategy and the Environment, Vol. 17, No. 1;
26. Korsgaard, C., 1986, *The right to lie: Kant on dealing with evil*, Philosophy and Public Affairs 15, no. 4: 325-349;
27. Laing, G., 2013, *Testing the Rational Decision-Making Model Through an Outsourcing Task*. Jamar, 11(2) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
28. Lauraitytė, E., 2014, *Sutartinė bendrovės teorija ir akcininkų interesų pirmenybės principas*, Teisė;
29. Mallor, J. P., *et al.*, 1998, *Business law and the regulatory environment: concepts and cases*, Irwin/McGraw-Hill;
30. Marti-Bellester, C., 2015, *Investor reactions to socially responsible investment*, Management Decision, 53(3) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
31. McKnight, D., *et al.*, 2017, *Distinguishing the effects of B2B information quality, system quality, and service outcome quality on trust and distrust*, Journal of Strategic Information

- Systems, 26(2) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
32. Mikalonienė, L., et al., 2017, *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste?* Vilniaus universiteto leidykla;
33. Moore, W. B., Poznanski, P. J., 2015, *Sustainability Reporting: An Accountant's Perspective*, Journal of Management and Sustainability, 5(2) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
34. Sjøfjell, B., 2011, *If Not Now, When? European Company Law in a Sustainable Development Perspective*, University of Oslo Faculty of Law Legal Studies Research Paper Series No. 2011-23;
35. Wang, M., et al., 2011, *Corporate Social Responsibility, Investor Behaviors, and Stock Market Returns: Evidence from a Natural Experiment in China*, Journal of Business Ethics 101(1) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
36. Watts, S., 2015, *Corporate social responsibility reporting platforms: enabling transparency for accountability*, Information Technology and Management 16(1) cituota Sumiyati, Suhaidar, 2019, *How Does Important Sustainability Reporting for Investment Decision Making?* Sriwijaya International Journal of Dynamic Economics And Business;
37. World Commission on Environment and Development, 1987, *Our common future*, Oxford University Press.

SANTRAUKA

Tvaraus bendrovių valdymo (valdysenos) iniciatyvos

Airida Buzaitė

Magistro darbe analizuojama informacijos apie tvarumą atskleidimo tema, nagrinėjant Europos Sąjungos teisės aktus ir mokslininkų išvadas doktrinoje. Magistro darbe atskleidžiami informacijos apie tvarumą atskleidimo tikslai ir priežastys, reikšmė suinteresuotoms šalims ir bendrovėms, atsižvelgiant į skirtingus subjektų poreikius ir tikslus bei moralines ir ekonomikos teisinės teorijas. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu yra siūloma keisti informacijos apie tvarumą teisinį reguliavimą Europos Sąjungos mastu, analizuojamas pasiūlymas dėl Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos. Naujas reguliavimas informacijos apie tvarumą atskleidimo atžvilgiu yra aktualus valstybėms narėms, bendrovėms bei suinteresuotoms šalims, įskaitant akcininkus ir kitus investuotojus. Nagrinėjant šią magistrinio darbo temą analizuojamas Įmonių tvarumo atskaitomybės teisinis reguliavimas, atsiskleidžiantis per keturis pagrindinius elementus: subjektus, kuriems būtų taikomas naujas reguliavimas, teisinio reguliavimo metodą, informacijos apie tvarumą atskleidimo standartus ir informacijos apie tvarumą užtikrinimą. Siekiant geriau atskleisti informacijos apie tvarumą atskleidimo pokyčius teisiniame reguliavime, Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyva yra lyginama su Nefinansinės informacijos atskaitomybės direktyva. Taip pat, siekiant atskleisti informacijos apie tvarumą atskleidimo teisinio reguliavimo reikšmę bendrovių teisėje, pasitelkiamos bendrovių teisės teorijos. Galiausiai, magistro darbe analizuojama pagrindinė informacijos apie tvarumą atskleidimo problematika, kuri aktuali bendrovėms teikiant tvarumo ataskaitas bei valstybėms narėms nustatant teisinį reguliavimą nacionaliniu lygmeniu. Išskiriamos trys pagrindinės problemos: dvigubo reikšmingumo principo neapibrėžtumas, sankcijų už informacijos apie tvarumą neatskleidimo arba netinkamo atskleidimo pobūdis bei informacijos apie tvarumą atskleidimo dinamiškumas.

SUMMARY

Sustainable Corporate Governance Initiatives

Airida Buzaité

This master thesis provides analysis of the topic of sustainability disclosure by examining legal acts of European Union and doctrine. The master thesis highlights the objectives and reasons of sustainability disclosure and relevance for stakeholders and companies, taking into account the different interests and purposes of the subjects and moral and economic legal theories. In the context of the current proposed changes to the legal regulation of sustainability disclosure at European Union scope, the proposal for a Corporate Sustainability Reporting Directive is analysed. The new regulation of sustainability disclosure is relevant for Member States, companies and stakeholders, including shareholders and other investors. This master thesis analyses the legal regulation of Corporate Sustainability Reporting Directive, which is revealed through four main elements: the entities that would be subject to the new regulation, the regulatory method, the sustainability disclosure standards and the assurance of sustainability information. In order to better illustrate the changes in the legal framework for sustainability disclosure, the Corporate Sustainability Reporting Directive is compared with the Non-Financial Information Reporting Directive. Legal theories of company law are also used to illustrate the relevance of the legal regulation of sustainability disclosure in company law. Finally, the master thesis analyses the main issues of sustainability disclosure which are relevant for companies' sustainability reporting as well as for Member States' regulatory frameworks at national level. Three main concerns can be identified: the ambiguity of the principle of double materiality, the nature of the sanctions for non-disclosure or inadequate disclosure of sustainability information, and the dynamic nature of sustainability disclosure.